

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 8 ● ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1978 ● ΝΙΣΑΝ 5738 (ΠΕΣΑΧ)

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נִגִּילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ

«Αὕτη εἶναι ἡ ἡμέρα, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Κύριος. Ἄς ἀγαλλιασθῶμεν καὶ ἅς εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».

(Ψαλ. 118 : 24)

Ἡ Ἑβραϊκή «παροικία»!

Μέ τίτλο «Ἰσραηλῖτες καί Ἰσραηλινοί» γράφαμε σ' αὐτή ἐδῶ τή στήλη, στό τεῦχος τοῦ Δεκεμβρίου 1977, ὅτι ὄχι μόνο ἀπλοί συμπατριῶτες καί συμπολίτες μας δέν ἔχουν κατανοήσει ὅτι οἱ Ἑβραῖοι (Ἰσραηλῖτες) εἴμαστε Ἕλληνες πολίτες, Ἰουδαῖοι τό θρήσκευμα, ἀλλά ὅτι - δυστυχῶς - «ὑπάρχουν ἀκόμη Ἕλληνες, πού βρίσκονται μάλιστα καί σέ ψηλά κλιμάκια τῆς διοικητικῆς ἱεραρχίας, πού δέν τό ἔχουν καταλάβει».

Πρόσφατο κροῦσμα, προερχόμενο μάλιστα ἀπό ἐλληνική διπλωματική ὑπηρεσία, μᾶς ἀναγκάζει νά ἐπανέλθομε, μέ πικρία ἀλλά καί μέ πνεῦμα διαμαρτυρίας συνάμα, στό θέμα.

Συγκεκριμένα, σέ ἔγγραφο Ἑλληνικῆς Πρεσβείας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀναφέρεται ἡ Ἑβραϊκή «παροικία», πού βρίσκεται στή Θεσσαλονίκη!

Λυπόμαστε εἰλικρινά, τό ὁμολογοῦμε, γι' αὐτή τή διατύπωσι. Γιατί ὅταν ἐκπρόσωποι τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος τῆς χώρας δέν γνωρίζουν ὅτι εἴμαστε Ἕλληνες ὑπήκοοι, τότε, ἀσφαλῶς, «κάτι δέν πάει καλά στό Βασίλειο τῆς Δανίας», γιά νά θυμηθοῦμε λίγο καί τόν Σαίξπηρ.

Δέν καταλογίζομε - πρός Θεοῦ! - κακή πρόθεσι ἢ κακή θέλησι. Καταλογίζομε ὅμως, **ἀνεπίτρεπτη ἄγνοια**, μιά καί δέν εἶναι νοητό μέλη τοῦ Ἑλληνικοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος νά μή γνωρίζουν ποίους - ἐπιτέλους - ἀντιπροσωπεύουν στό ἐξωτερικό. (Καί ἀντιπροσωπεύουν κι' ἐμᾶς, τοὺς Ἕλληνες Ἑβραίους).

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή πρέπει νά σημειώσουμε τήν πεποίθησί μας ὅτι παρόμοιες παρερμηνεῖες ἢ παρεξηγήσεις εἶναι δυνατόν, παρ' ὅλον ὅτι δέν ὑπάρχει κανένας συσχετισμός μεταξύ τους, νά ἐνθαρρύνουν ἑμμεσα ἐκείνους πού καταβάλλουν λυσσαλέα ὀργανωμένη προσπάθεια γιά νά παρουσιάσουν τοὺς Ἑβραίους σάν «ξένο αἷμα» στή χώρα αὐτή.

Ἡ προσπάθεια αὐτή στήν παλιότερη μορφή της ἔφερε πολλά δεινά στόν τόπο καί στοὺς Ἑβραίους φυσικά, καί στή νεώτερη μορφή της, παρ' ὅλο ὅτι ἐπίσημα καταδικάζεται κι' ἀπορρίπτεται, ἔχει μέσα της σπέρματα καταστροφῆς καί διχονοίας.

Οἱ Ἰσραηλῖτες τῆς Ἑλλάδος, τό ξανατονίζομε, δέν εἴμαστε οὔτε «ἄποικοι», οὔτε «ξένοι» στόν τόπο μας. Εἴμαστε πολίτες ἰσότιμοι μέ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες: ἔχουμε τίς ἴδιες ὑποχρεώσεις καί τά ἴδια δικαιώματα. Οὔτε περισσότερα, οὔτε λιγώτερα. Καί ζητοῦμε νά μᾶς θεωροῦν καί νά μᾶς συμπεριφέρονται σύμφωνα μέ τή βασική συνταγματική ἀρχή τῆς ἰσότητος.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΣΑΧ: Μήνυμα έλευθερίας

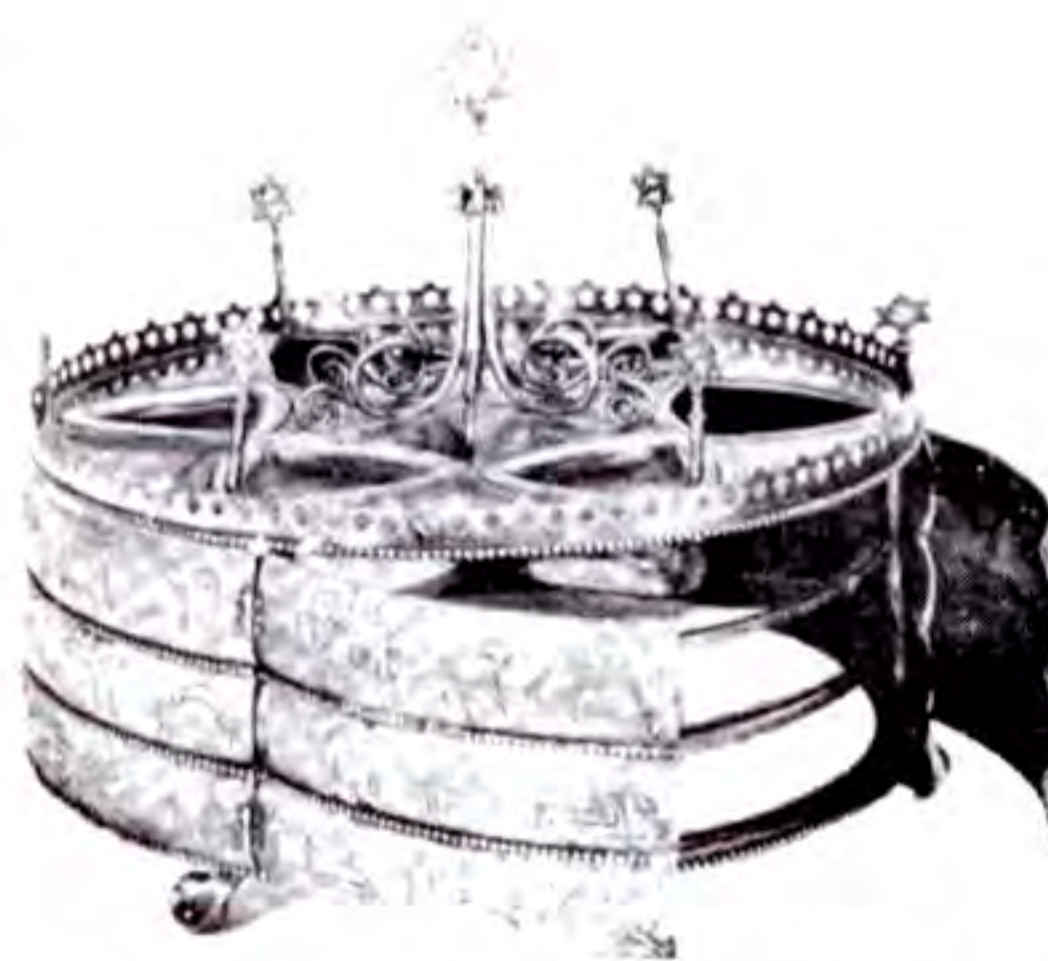
Οι έμπειρίες και τά διδάγματα από την αιγυπτιακή δουλεία και την έξοδο πού την ακολούθησε έχουν αποτυπωθεί πολύ βαθειά στη μνήμη του Έβραϊκού λαού. Κάθε χρόνο τό Πέσαχ, ή επέτειος πού ξαναζωντανεύει αυτές τίς αναμνήσεις του άπώτατου παρελθόντος, γιορτάζεται μέ άφοσίωση και ένθουσιασμό από τούς Έβραίους όλου του κόσμου. Και τουτο διότι τό μήνυμα του Πέσαχ παραμένει πάντα επίκαιρο.

Τό Πέσαχ συμπίπτει μέ την εποχή της άνοιξης. "Ότι άκριβώς είναι ή άνοιξη γιά τή φύση είναι και ή Έξοδος γιά τόν Έβραϊκό λαό. "Όπως ή άνοιξη άγγέλλει τό ξύπνημα της Φύσεως γιά μιά νέα και άναζωογονημένη ζωή, έπειτα από τόν βαθύ λήθαργο του χειμῶνος, έτσι και ή Έξοδος σημαίνει τό ξύπνημα, την άναγέννηση του λαού του Ίσραήλ γιά μιά νέα ζωή έπειτα από τή μακροχρόνια και σκληρή δουλεία. Ή Έξοδος άποτελεί την πρόσκληση γιά μιά νέα και έλεύθερη ζωή, έλεύθερη από την δουλεία, έλευθερη από την τυραννία, έλεύθερη από την καταπίεση.

Έπί αιῶνες όλόκληρους σέ κάθε Έβραϊκό σπίτι κατά τίς νύχτες του Σέδερ οι Έβραίοι έπαναλαμβάνουν την Ταλμουδική φράση: «**Σέ κάθε γενιά, κάθε Έβραϊός πρέπει νά θεωρεί τόν έαυτό του σαν ό ίδιος νά άπελευθερώθηκε από τή σκλαβιά της Αιγύπτου**». Ή φράση αυτή σημαίνει πώς πρέπει πάντοτε νά άγωνιζόμαστε γιά την έλευθερία και νά καταπολεμάμε την τυραννία.

Άπαγγέλλοντας την Άγκαδά και τηρώντας τά διάφορα έθιμοτυπικά του Σέδερ, τό φάγωμα της ματσά, τά πικρά-χόρτα (ένθύμιο της πίκρας και των βασάνων της δουλείας), τό «λασπῶδες» Χαρόσσετ, όταν βουτάμε τό σέλινο μέσα στό ξύδι (ένθύμιο των καυτών δακρύων των ύποδούλων προγόνων μας), όταν πίνουμε τά τέσσερα ποτήρια του κρασιού (πού έκφράζουν τά τέσσερα στάδια της άπολυτρώσεως), ξαναζωντανεύει στη σκέψη μας ή άπελπιστική κατάσταση των ύποδούλων Ίσραηλιτών και διαισθανόμαστε άκόμη περισσότερο τό θαυμαστό έργο της θεϊκής παρεμβάσεως και την εύγνωμοσύνη πού όφείλουμε πρὸς Αὐτόν.

Κανένα άλλο γεγονός ή έπεισόδιο της Έβραϊκής Ιστορίας δέν άσκεϊ τόση μεγάλη επίδραση επί του Ίουδαϊσμοῦ και της έν γενεί Ίουδαϊκής σκέψης, όσο ή έξοδος από την Αίγυπτο. Ένα πρωταρχικό δίδαγμα της Ιστορίας του Πέσαχ είναι ότι ό Θεός ένδιαφέρεται και προνοεί γιά τή ζωή των ανθρώπων και των Έθνῶν. "Ότι ύπάρχει θεία πρόνοια και θεία κρίση. Τόσο σπουδαίο είναι τουτο τό δίδαγμα ὥστε κι' αυτός ό Δεκάλογος άρχίζει μέ μία άναφορά σέ αυτό τό

Άσημένιος τριόροφος δίσκος του Σέδερ, Δανία, 1918.

γεγονός: «**Εγώ είμι Κύριος ό Θεός σου, ό εξαγωγών σε έκ γῆς Αιγύπτου, έξ οίκον δουλείας**» (έξ. 20:2). Στην Ιουδαϊκή σκέψη άναγνωρίζουμε τόν Θεό περισσότερο σαν Θεό της Ιστορίας παρά σαν τόν Θεό της δημιουργίας, μία έννοια τόσο δυσκολονόητη γιά τόν ανθρώπινο νοῦ.

"Όλες οι παραπάνω σκέψεις άφορούν άποκλειστικά τόν Έβραϊκό λαό. Τό βασικό μήνυμα του Πέσαχ όμως είναι πολύ πλατύτερο και άφορά και άπευθύνεται πρὸς όλη την ανθρωπότητα. Τηρώντας αυτή τή γιορτή της έλευθερίας και της έλπίδος μεταφέρουμε πρὸς όλους τούς καταπιεζόμενους ανθρώπους ένα έλπιδοφόρο μήνυμα. Διακηρύσσουμε πρὸς όλους ότι ό Θεός δέν άνέχεται την τυραννία και ότι θά φέρει την άπολύτρωση γιά όλους.

Ή έβραϊκή λέξη **ντερόρ** πού έκφράζει την έννοια της έλευθερίας άποδίδει και την Έβραϊκή όνομασία του χελιδωνιοῦ, ενός πουλιού πού δέν άναγνωρίζει την κυριαρχία κανενός πάνω του. Έτσι και ό άνθρωπος δέν επιδέχεται την επικυριαρχία κανενός άλλου παρά μόνο του Θεοῦ.

Αυτό τό μήνυμα της Έλευθερίας, του δικαιώματος κάθε άτομου γιά μιά ζωή άξιοπρεπή και εύτυχισμένη, ό Έβραϊκός λαός τό διέδωσε πρὸς όλη την Οίκουμένη και άποτελεί μιά μεγάλη και σπουδαία συνεισφορά του Ίουδαϊσμοῦ πρὸς τόν ανθρώπινο πολιτισμό.

Έλευθερία, όμως, δέν σημαίνει ότι ό άνθρωπος είναι άνεξέλεγκτος ή ότι μοναδικό κριτήριο γιά αυτήν είναι ή όρθολογιστική σκέψη ότι δέν μπορεί νά συμπεριφέρεται σύμφωνα μέ τίς όρέξεις και τίς επιθυμίες του. Αὐτή είναι ή αντίληψη του κάθε τυράννου. Αὐτός έχει τό δικαίωμα νά σκοτώνει, νά ύποδουλώνει και νά καταπιέζει όποιον και όποτε επιθυμεί. Αὐτή ή αντίληψη γιά την έλευθερία, είναι ή «έλευθερία» της ζούγκλας.

Πολύ όρθά οι σοφοί διδάσκαλοι του Ίουδαϊσμοῦ διακήρυξαν από παλαιотάτων χρόνων ότι πραγματικά έλεύθερος άνθρωπος — **μπέν χορίν** — είναι μόνον εκείνος πού ὡς κύρια άπασχόλησή του έχει την μελέτη του Νόμου, εκείνος γιά τόν όποιο ὕψιστη άποστολή του είναι ή τήρηση και ή έφαρμογή του Νόμου.

Μόνον έτσι θά μπορέσει νά άναπτυχθεί ή πραγματική άδελφότης όλων των ανθρώπων και όλων των λαών όταν, κατά τό προφητικό όραμα, «όλοι οι λαοί της οίκουμένης θά όμιλοῦν μία γλώσσα» και όλοι θά διαπνέονται από τά ιδανικά της έλευθερίας και της νομιμότητος. Μόνον τότε θά βασιλεύσει ή δικαιοσύνη γιά όλους τούς **άνθρώπους** και **γιά όλα τά Έθνη**.

Η.Σ.

«'Αναμνήσεις από τό Πέσαχ»

Στό βιβλίο «Σαλονίκη 'Ιρ Βαέμ Μπεγισραέλ» (Θεσ/νίκη: Πόλη καί Μητέρα του 'Ισραήλ) έκδοση των 'Ελλήνων 'Εβραίων του 'Ισραήλ, πού εἶναι ἀφιερωμένο στή διαιώνιση τῆς μακρόχρονης καί λαμπρᾶς ἱστορίας τῆς 'Ισραηλιτικῆς Κοινότητος Θεσ/νίκης, ὑπάρχει ἕνα κεφάλαιο ὅπου περιγράφονται οἱ γιορτές καί ὁ τρόπος ἑορτασμοῦ τους προπολεμικά σ' αὐτήν τήν Κοινότητα. Συγγραφέας αὐτοῦ τοῦ Κεφαλαίου εἶναι ὁ πρῶν Θεσσαλονικεύς, ἤδη κάτοικος τοῦ 'Ισραήλ, Δαυίδ Μπενβενίστε. Τό κείμενο αὐτό καταγράφει, φυσικά, τίς προσωπικές ἐμπειρίες καί ἀναμνήσεις τοῦ συγγραφέως· τά ἤθη καί ἔθιμα ὅμως, πού περιγράφει εἶναι ἐκεῖνα τῶν 'Εβραίων τῆς Θεσ/νίκης καί ὄλων γενικά τῶν Βόρειο-Ἑλλαδικῶν Ισπανοφώνων Κοινοτήτων, καί ὡς ἐκ τούτου ἐνδιαφέρουν καί ἀφοροῦν μιά μεγάλη μερίδα τοῦ συγχρόνου 'Εβραϊσμοῦ τῆς 'Ελλάδος. Τό κείμενο, λοιπόν, πού δημοσιεύεται παρακάτω εἶναι γενικοῦ περιεχομένου κι' ἐνδιαφέροντος:

Στήν κοινωνική ζωή τῶν 'Εβραίων τῆς Θεσ/νίκης οἱ γιορτές κατεῖχαν ἐξέχουσα θέση. 'Εορτάζονταν μέ μεγάλη λαμπρότητα τόσο στή Συναγωγή καί τό οἰκογενειακό περιβάλλον, ὅσο καί στό εὐρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Οἱ γιορτές ἀποτελοῦσαν πηγές ἐμπλουτισμοῦ τῆς ζωῆς καί οἱ ἀναμνήσεις καί οἱ ἐμπειρίες τους μᾶς συνοδεύουν ἀκόμη, σέ ὅλη μας τή ζωή. Μεταξύ αὐτῶν τῶν ἑορτῶν τό Πέσαχ κατεῖχε ἐξέχουσα θέση.

Προτοῦ κᾶν ἀνασάνουμε ἀπό τίς ἐτοιμασίες γιά τίς ἑορταστικές ἐκδηλώσεις τοῦ Πουρίμ, ἔφθανε τό Πέσαχ μέ ὅλη τήν αὐστηρότητα τῶν ἐθίμων καί τῶν κανόνων του, μιά πραγματική ἐπανάσταση γιά τό σπίτι καί ὁλόκληρη τήν οἰκογένεια. Τώρα πλέον στό σπίτι κυριαρχεῖ ἡ παραδοσιακή μορφή τοῦ παπποῦ καί τῆς μητέρας καί κάθε μέρα πού περνοῦσε αἰσθανόμαστε πῶς ἐμεῖς τά παιδιά χάναμε λίγο ἀκόμη ἀπό τήν ἐλευθερία μας μέσα στό σπίτι.

Μπαοῦλα καί γίκοι μετακομίζονται, σέ κάθε γωνιά τοῦ σπιτιοῦ, δουλειές καί ἀναστάτωση μεγάλη. Τό σπίτι εἶναι σάν νά ξαναοικοδομεῖται ἀπό τά θεμέλια του, μέ ἀπώτερο στόχο τήν ἀπάλειψη κάθε ἴχνους ἀπό **Χαμέτς** (ἐνζυμο - ἀπηγορευμένη τροφή κατά τό Πέσαχ), καί τήν ἐτοιμασία του γιά τή γιορτή.

Ὅσο προχωροῦν οἱ δουλειές τόσο περιορίζεται ἡ

ἐλευθερία τῶν κινήσεων μας μέσα στό σπίτι. Κάθε δωμάτιο καί κάθε χῶρος πού καθαρίζεται ἀποτελεῖ γιά μᾶς «ἀπηγορευμένη περιοχή» καί μέχρις ὅτου φθάσει ἡ ἡμέρα τοῦ Πέσαχ περιοριζόμαστε σέ μιά μόνο γωνίτσα. Δέν ξέραμε πιά τί θά πεῖ τραπεζαρία, δωμάτια, γιά μᾶς ὁ χῶρος μας ἦταν ἡ μικρή γωνίτσα στήν κουζίνα ἢ τό προαύλιο.

Μετά τό «**Σαμπάτ 'Αχόδες**», τό Σαμπάτ πρίν τό Ρῶς - Χόδες Νισάν, διαισθανόμασταν στό σπίτι, τό σχολεῖο, ἀκόμη καί στούς δρόμους τῆς 'Εβραϊκῆς συνοικίας τόν ἐρχομό τῆς γιορτῆς. Πηγαίνοντας ἀπό τό σπίτι στό σχολεῖο — Ταλμούδ Τορά 'Αγκαδόλ — μέσα ἀπό τήν κεντρική λεωφόρο, ἀντικρύζαμε παντοῦ τόν ἴδιο ὄργασμο προετοιμασιῶν. Οἱ δουλειές καί τά καθάρια κυριαρχοῦσαν σέ ὅλα τά σπίτια. Στίς προσόψεις τῶν καταστημάτων ὑπῆρχαν χίλια-δυό εἶδη γιά τό νοικοκυριό τοῦ Πέσαχ καί διαφημίζοντο τά διάφορα εἶδη τροφίμων πού ἦσαν σχολαστικά ἀπηλλαγμένα ἀπό κάθε ἴχνος Χαμέτς. Κυρίως, ὅμως, δεσπόζουν οἱ **γλυκές ματσότ** πού παρασκευάζοντο μέ ἀλεύρι (πεςαχίτικο), κρασί, αὐγά καί φρούτα, ὅπως: σταφίδες, ἀμύγδαλα, καρύδια. Ὅλοι οἱ μαγαζάτορες διαλαλοῦσαν ὅτι τά προϊόντα τους ἦσαν ἀπό ἀγνά ὑλικά καί ἀπόλυτα **Κασσέρ**.

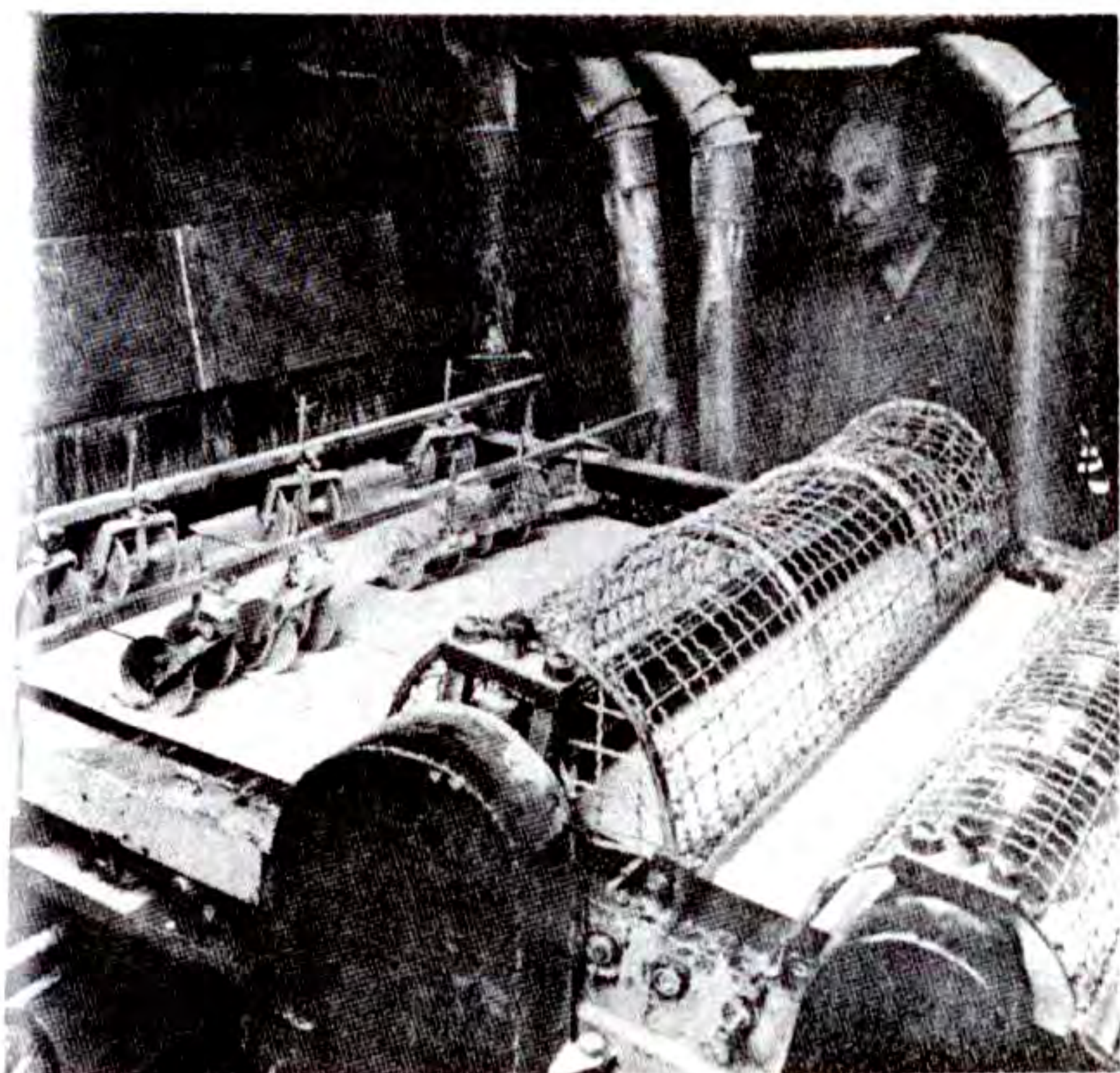
Ἡ λαϊκή παροιμία στό στόμα ὄλων τῶν 'Εβραίων αὐτή τήν ἐποχή ἦταν: **Πεσαχ** ἴσον ἀκροστιχία τοῦ: «**Παράς Σίν Χεσμπόν**», πού σημαίνει: «χρήματα χωρίς λογαρισμό». Ὅτι τό Πέσαχ εἶναι μιά περίοδος μέ πάρα πολλά ἐξοδα, ὅπου τά χρήματα ξοδεύονται ἀνεξέλεγκτα.

Μέ αὐτές τίς ἐντυπώσεις φθάναμε στό Ταλμούδ - Τορά, ὅπου λάμβαναν χώρα ἐπίσης σπουδαῖες μεταρρυθμίσεις. Τό πρόγραμμα τῶν μαθημάτων ἄλλαζε καί τό κύριο βᾶρος ἐδίδετο στή μελέτη τῶν **'Αλαχότ** (κανόνων) τοῦ Πέσαχ πού διέπουν τήν ὀρθή τήρηση τῆς γιορτῆς καί τήν ἐκμάθηση τοῦ **Σίρ - 'Ασσιρίμ** ('Ασμα 'Ασμάτων) καί τῆς **'Αγκαδά** μέ τίς παραδοσιακές μελωδίες.

Τό «**Σαμπάτ 'Αγκαδόλ**», τό Σαμπάτ πρό τοῦ Πέσαχ, ἑορτάζεται ὡς **«Χάγκ 'Ααλμπασσά»** (Γιορτή τῶν ρούχων) ὅταν, κατά τό πατροπαράδοτο ἔθιμο, οἱ μαθητές τοῦ Ταλμούδ - Τορά ἔπαιρναν δῶρα μέ καινούργια ροῦχα. Στούς παλαιότερους χρόνους μοίραζαν στά παιδιά τίς παραδοσιακές μακρυές «πουκαμίσεις», ἀργότερα δέ ὅταν ἐδραιώθηκαν στήν κοινωνία μας τά «Εὐρωπαϊκά» ἤθη καί ἔθιμα μᾶς μοίραζαν ρουχισμό «Εὐρωπαϊκοῦ» συρμοῦ.

Γιά τή «γιορτή τῶν ρούχων» ἐλάμβανε χώρα εἰδική τελετή στή Μεγάλη Συναγωγή «Μπέτ 'Ακενέσετ 'Αγκαδόλ» παρουσία τῶν ραββίνων τῆς πόλεως, τῶν προυχόντων καί πλῆθος κόσμου. Γιά αὐτή τήν ἐκδήλωση ἀπαγγέλλαμε εἰδικά τραγούδια πού εἶχαμε διδαχθεῖ στό σχολεῖο.

Ὅταν μαθαίναμε ὅτι πρόκειται νά φθάσουν τά κουτιά μέ τίς **Ματσότ** καταλαβαίναμε πῶς πράγματι πλησίαζε ἡ γιορτή. Στό σπίτι εἶχε προετοιμασθεῖ εἰδικός χῶρος καί τοποθετούσαμε τίς Ματσότ μέσα σέ ἕνα μεγάλο κιβώτιο, τό ἐσωτερικό τοῦ ὁποίου ἦταν καλυμμένο μέ ἕνα ἄσπρο σεντόνι. Ἡ παρουσία τῆς Ματσά στό σπίτι μᾶς καθιστοῦσε ἀκόμη προσεχτικούς ἀπό τό Χαμέτς.

Σύγχρονο εργοστάσιο κατασκευής Ματσότ στο Ισραήλ.

Ἡ δεύτερη ἔνδειξη τοῦ ἐρχομοῦ τῆς γιορτῆς ἦταν ὅταν ἐζητεῖτο ἀπὸ τὸν πατέρα ἢ τὸν μεγάλο ἀδελφὸ νὰ κατεβάσουν ἀπὸ τὰ ὑψηλά ντουλάπια ἢ νὰ βγάλουν ἀπὸ τὰ μπαῦλα καὶ τίς κασόνες τὰ εἰδικὰ σκεύη τοῦ Πέσαχ, «Λὸς Πασκουάλ». Ὅρισμένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ σκεύη ἦσαν πολὺ παλιά καὶ μεταβιβάζοντο ἀπὸ μητέρα πρὸς κόρη καὶ ἀπὸ γιαγιά πρὸς ἐγγονή. Παρόλα τὰ χρόνια πού εἶχαν περάσει τὰ σκεύη ἀστραφταν σάν καινούργια, ἴσως γιατί ἐχρησιμοποιοῦντο μόνο γιὰ λίγες μέρες τὸ χρόνο.

Τὸ ζύμωμα τῶν **Ματσότ - Σεμουρότ** (οἱ τρεῖς ματσότ γιὰ τὸ τραπέζι τοῦ Σέδερ) ἦταν μεγάλη ὑπόθεση στὴν οἰκογένειά μας, στὴν ὁποία πρωτοστατοῦσε ὁ παππούς, ὁ ὁποῖος ἦταν πολὺ αὐστηρὸς καὶ καλὰ κατηρτισμένος πάνω στοὺς κανόνες τοῦ Πέσαχ. Στὸ δέ μαγεῖρεμα ἐπικρατοῦσε ἡ γιαγιά, ἡ πιὸ ἔμπειρη καὶ ἡ πλέον κατηρτισμένη στὰ διάφορα menu τοῦ Πέσαχ. Τίς ἔξι Ματσότ - Σεμουρότ, τρεῖς γιὰ κάθε νύχτα, τίς ζυμώναμε στὸ σπίτι τίς πρωινὲς ὥρες τῆς παραμονῆς.

Τὸ **Χαρόσσετ** ἦταν καὶ αὐτὸ μία ἀπὸ τίς δικαιοδοσίες τῆς γιαγιάς. Ἐνα εὐγεστο κατασκευάσμα ἀπὸ διάφορα φρούτα καὶ ξηροὺς καρπούς, π.χ.: μῆλα, καρύδια, χουρμάδες, σταφίδες, σῦκα κλπ. Ἡ γιαγιά κοπανοῦσε τοὺς ξηροὺς καρπούς στὸ χάλκινο χουδοχέρι καὶ κατόπιν ἔρριχνε ὅλα τὰ φρούτα μέσα σέ μία μεγάλη κατσαρόλα καὶ τὰ ἔβραζε στὴ φωτιά. Πρόσθετε καὶ λίγες σταγόνες κρασί γιὰ νὰ δώσει περισσότερη γεύση. Ἐπειτα κανόνιζε τίς «μερίδες» πού ἔστελνε πρὸς ὅλα τὰ σπίτια τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Τὸ μεσημέρι τῆς παραμονῆς παντοῦ ἐπικρατοῦσε γιορταστικὴ ἀτμόσφαιρα. Στούς δρόμους ὅλοι εἶναι βιαστικοί, τὰ ρολὰ τῶν καταστημάτων κατεβαίνουν πρὸ τῆς ὥρας τους καὶ ὅλοι τρέχουν στὰ σπίτια γιὰ τίς τελευταῖες προετοιμασίες.

Ἡ Νύχτα τοῦ Σέδερ

Ἡ Νύχτα τοῦ Σέδερ προσφέρει τέτοιες ἐμπειρίες

πού δέν ξεχνιοῦνται καὶ πού μᾶς συνοδεύουν καὶ μᾶς ἐμπνέουν σέ ὅλη μας τὴν ζωὴ. Θὰ μεταφέρω ἐδῶ τίς προσωπικὲς μου ἐμπειρίες ἀπὸ τὴ νύχτα τοῦ Σέδερ, πού στὴν πραγματικότητα ἀποτελοῦν παλιά «Σαλονικιώτικα» ἔθιμα.

Τὸ Σέδερ διοργανώνεται μέ λαμπρότητα καὶ ὁ παππούς σάν «βασιλιάς ἐπὶ τοῦ θρόνου του» καθοδηγοῦσε τοὺς «ὑπηκόους» του, γιουὺς, ἐγγόνια, συγγενεῖς, γειτόνους. Ἦταν ἕνας πραγματικὸς τελετάρχης. Ὅλοι διαισθανόμασταν ὅτι ἡ βραδυὰ ἐκείνη ἦταν μιά ξεχωριστὴ νύχτα. Κάθε μέρος τοῦ Σέδερ ἐπεξηγεῖτο. Ὁ παππούς ἔθετε τίς ἐρωτήσεις, γιὰ τὴν ἐννοια τῶν διαφόρων ἐθίμων, σάν ἕνας ἐκπαιδευτικὸς μεταξὺ τῶν μαθητῶν του καὶ χωρὶς νὰ περιμένει ἀπαντοῦσε ὁ ἴδιος στὰ ἐρωτήματα πού εἶχε θέσει. Ὅλη ἡ συζήτηση γινότανε στὴν καθομιλουμένη γλῶσσα τὰ **Ισπανιολίτ** ἢ τὰ **λαδίνο**.

Ὅταν ὅλοι εἶμασταν καθισμένοι γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι μέ τὰ βιβλία τῆς Ἀγκαδά ἀνοιχτά καὶ τὰ ποτήρια τοῦ κρασιοῦ γεμᾶτα, ὁ παππούς ἔκανε νεῦμα νὰ ἀνοιχθεῖ ἡ ἐξώπορτα γιὰ νὰ τηρηθεῖ τὸ ρητὸ τῆς πρώτης παραγράφου τῆς Ἀγκαδά: **«Κάλ Ντιχφίν Γιετέ Βεγεχόλ, Κάλ Νπιτορίχ Γιετέ Βεγιφσάχ»** («Ὅποιος πεινάει ἄς ἔλθει κι' ἄς φάγει. Ὅποιος ἔχει ἀνάγκη ἄς ἔλθῃ νὰ κάνει Πέσαχ»).

Ὁ παππούς ἐκάθετο στὴ γωνιά τοῦ μεγάλου καναπέ, τὴν πιὸ ἀνετη καὶ πιὸ τιμητικὴ θέση, ὅπου ἡ γιαγιά εἶχε φροντίσει ἀπὸ τὴν προηγούμενη μέρα νὰ τοποθετήσῃ μαξιλάρια, ὥστε τὸ κάθισμα νὰ εἶναι ἀναπαυτικὸ καὶ σύμφωνα μέ τοὺς τύπους. Ὁ παππούς ἀνοίγε τὴν τελετὴ μέ τὸ τραγούδι τοῦ προλόγου τοῦ Σέδερ, τὸ **«Καντές Οὐρχάτς»** ὅπου περιγράφονται ὅλα τὰ μέρη τῆς τελετῆς τοῦ Σέδερ, τονίζοντας ἰδιαίτερα τὴ λέξη «Καντές» καὶ προσθέτοντας στὰ λαδίνο: «γεμίζουμε τὰ ποτήρια μέ κρασί», γιὰ νὰ θέσει ἔπειτα ὁ ἴδιος

♦ **Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 19**

*Ἐπ' εὐκαιρία τοῦ σχεδόν ταυτόχρονου ἑορτασμοῦ τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πέσαχ (22 Ἀπριλίου) καί τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα (30 Ἀπριλίου) κρίνουμε σκόπιμο καί ὠφέλιμο νά παραθέσουμε κατωτέρω, σέ μετάφραση, μερικά ἀποσπάσματα ἀπό ἓνα βαρυσήμαντο ἔγγραφο τοῦ Γαλλικοῦ Συμβουλίου Ἐπισκόπων, μέ τίτλο: «**Ποιμαντορικοί προσανατολισμοί σχετικά μέ τήν συμπεριφορά τῶν Χριστιανῶν ἀπέναντι στόν Ἰουδαϊσμό**». Τοῦτο τό ἔγγραφο ἀκολουθεῖ τίς κατευθύνσεις πού χαράχθηκαν στήν περίφημη Διακήρυξη «**NOSTRA AETATE**» τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.*

«Ἡ συνεχῆς ὕπαρξη τοῦ Ἑβραϊκοῦ Λαοῦ»

Δέν εἶναι δυνατόν νά δῇ κανεῖς τήν Ἑβραϊκή «θρησκεία» ἀπλά, σάν μιά ἀπό τίς θρησκείες πού ὑπάρχουν αὐτή τήν στιγμή πάνω στή γῆ. Εἶναι χάρις στόν λαό τοῦ Ἰσραήλ, πού ἡ πίστη σ' ἓνα μοναδικό Θεό γράφτηκε στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, μοναδική. Εἶναι χάρις σ' αὐτόν πού ὁ μονοθεϊσμός ἐγίνε, ἂν καί μέ ὀρισμένες διαφορές, κοινός στίς τρεῖς μεγάλες οἰκογένειες πού ἐπικαλοῦνται τήν κληρονομιά τοῦ Ἀβραάμ: **Ἰουδαϊσμό, Χριστιανισμό, Ἰσλαμισμό.**

Σύμφωνα μέ τήν βιβλική ἀποκάλυψη, ὁ ἴδιος ὁ Θεός πού συγκρότησε αὐτόν τόν λαό, πού τόν ἐκπαίδευσε καί τόν μόρφωσε βάσει τοῦ σκοποῦ Του, εἶναι Ἐκεῖνος πού ἐπισφράγισε μαζί του μιά Αἰώνια Συνθήκη (Γεν. 17:7) καί στήριξε πάνω του μιά πρόσκληση, τήν ὁποία ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χαρακτήρισε ἀμετάκλητη (Ρωμ. 11:29). Τοῦ ὀφείλουμε τά πέντε βιβλία τοῦ Νόμου, τῶν Προφητῶν καί τά ἄλλα ἱερά βιβλία πού ὁλοκληρώνουν τό μήνυμά Του...

Ἄν καί γιά τούς Χριστιανούς ἡ Συνθήκη ἀνανεώθηκε στόν Ἰησοῦ, θά πρέπει νά θεωροῦν τόν Ἰουδαϊσμό σάν μιά πραγματικότητα, ὄχι μόνο κοινωνικά καί ἱστορική, ἀλλά κυρίως θρησκευτική· ὄχι σάν ἓνα ἅγιο λείψανο ἑνός παρελθόντος σεβάσμιου ἀλλά παραπεταμένου, ἀλλά σάν μιά ζωντανή πραγματικότητα ἀνά τούς αἰῶνες...

«Δέν πρέπει νά διδάσκεται τίποτα πού νά μὴν εἶναι σύμφωνο μέ τό πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ» (NOSTRA AETATE, 4:2)

Ἐπείγει νά παύσουν ὀριστικά οἱ Χριστιανοί νά παρουσιάζουν τόν Ἑβραῖο μέ τά πρότυπα τῆς αἰώνιας ἐπιθετικότητας πού εἶχε σφυρηλατηθεῖ στούς αἰῶνες... Ὁ ἀντισημιτισμός εἶναι κληρονομιά τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου, πού δυστυχῶς ἐνισχύεται ἀκόμα στό χριστιανικό κλῆμα μέ ἐπιχειρήματα ψευτο - θεολογικά. Ὁ Ἑβραῖος ἀξίζει τήν προσοχή μας καί τήν ἐκτίμησή μας, συχνά τόν θαυμασμό μας· καμιά φο-

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΙΣΤΕΩΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ΚΑΙ ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΥ

ρά βέβαια τή φιλική καί ἀδελφική μας κριτική, ἀλλά πάντοτε τήν ἀγάπη μας.

Εἶναι σφάλμα θεολογικό, ἱστορικό καί δικαστικό νά θεωρεῖται ἀδιάκριτα ὁ ἑβραϊκός λαός ἔνοχος γιά τά πάθη καί τόν ὀδυνηρό θάνατο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἦδη ἡ κατήχηση τοῦ Συμβουλίου τῶν Τριάντα εἶχε ἀποδοκιμάσει αὐτό τό σφάλμα. (Μέρος Ι κεφ. 5:11). Ἐάν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἱστορικά ἡ εὐθύνη γιά τόν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ μοιράστηκε μέ διάφορους τίτλους σέ διάφορες ἑβραϊκές ἢ ρωμαϊκές ἀρχές, ἡ Ἐκκλησία διατείνεται ὅτι «ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὁ Χριστός στήν ἀπέραντη ἀγάπη του, ὑποβλήθηκε στά πάθη καί στόν θάνατό του γιά νά πετύχῃ τήν σωτηρία τους» (NOSTRA AETATE, 6).

Ἀντίθετα μ' αὐτό πού ὑποστήριξε μιά πολύ παλιά ἀλλά ἀμφισβητήσιμη ἐρμηνεία, δέν θά μπορούσαμε νά ποῦμε ἀπό τήν Καινή Διαθήκη ὅτι ὁ ἑβραϊκός λαός ἔπαυσε νά εἶναι ἐκλεκτός. Τό σύνολο τῆς Γραφῆς, μᾶς προτρέπει ἀντίθετα νά ἀναγνωρίσουμε μέσα ἀπό τήν φροντίδα τῆς πίστεως τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ στόν Νόμο καί τήν Διαθήκη, τό σημεῖο τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Θεοῦ στόν λαό του.

Εἶναι λάθος νά ἐναντιώνονται Ἰουδαϊσμός καί Χριστιανισμός ἀντίστοιχα, σάν θρησκεία φόβου καί θρησκεία ἀγάπης. Τό βασικό ἄρθρο τῆς Ἰουδαϊκῆς πίστεως τό ΣΕΜΑ ΙΣΡΑΕΛ, ἀρχίζει μέ τό: «Θά ἀγαπήσῃς τόν Κύριο τόν Θεό σου», καί συνεχίζει μέ τό πρόσταγμα τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον (Λευ. 19:18). Εἶναι ἡ ἀφετηρία τοῦ διδάγματος τοῦ Χριστοῦ καί ἐπομένως μιά κοινή διδασκαλία Ἰουδαϊσμοῦ καί Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἔννοια τῆς ὑπεροχῆς καί τῆς πίστεως τοῦ Θεοῦ, τῆς δικαιοσύνης του, τῆς εὐσπλαχνείας, τῆς μετάνοίας καί τῆς συγγνώμης τῶν ἁμαρτωλῶν εἶναι βασικά στοιχεῖα τῆς ἑβραϊκῆς παραδόσεως. Οἱ Χριστιανοί πού διεκδικοῦν τίς ἴδιες ἀξίες ἔχουν ἄδικο νά πι-

♦ **Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 9**

ΤΑ «ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΤΩΝ ΣΟΦΩΝ ΤΗΣ ΣΙΩΝ»

Μύθοι καί πραγματικότητας

Τό θέμα τῶν δῆθεν «Πρωτοκόλλων τῶν Σοφῶν τῆς Σιών», αὐτή ἡ διεθνὴς συνωμοσία ἀπέναντι στόν Ἑβραϊκό λαό, ἔρχεται πάντα στήν ἐπιφάνεια ὅταν πρόκειται νά χρησιμοποιηθῇ γιά τούς γνωστούς ἀντισημιτικούς σκοπούς της.

Ὅσο, ὅμως, περνοῦν τά χρόνια ἡ συνωμοσία αὐτή ἀρχίζει νά «ξεφτίζει», νά χάνη ἀξία καί περιεχόμενο. Δέν εἶναι μόνο τό ὅτι διεθνῇ δικαστήρια ἔχουν θεωρήσει τά «Πρωτόκολλα» σάν ἐντελῶς πλαστά, εἶναι καί τό ὅτι ἡ διεθνὴς κοινὴ γνώμη ἔχει ἀρχίσει νά ἀντιλαμβάνεται τό ἀντισημιτικό παιχνίδι πού παίζεται, δεκάδες χρόνια τώρα, σέ βάρος τῶν Ἑβραίων, μέ βάση τά δῆθεν «Πρωτόκολλα».

Παρακάτω δημοσιεύουμε σχετικά μέ αὐτό τό θέμα δύο ἰδιαίτερας σημασίας ἀρθρα: Τό πρῶτο εἶναι μετάφρασις ἀπό τούς «Times» τοῦ Λονδίνου καί πού ἀποδεικνύει ὅτι τά «Πρωτόκολλα» ἐχαλκεύθησαν ἀπό τήν Ὀχράνα, τήν Τσαρική ἀστυνομία τῆς Ρωσίας. Τό δεύτερο εἶναι μία ἀπάντησις τοῦ Κ.Ι.Σ. σέ δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδος «Ὁρθόδοξος Τύπος» ὅτι δῆθεν ὁ Τεκτονισμός εἶναι —κι' αὐτός! — «Ἑβραϊκό κατασκευάσμα», πού στηρίζεται στά «Πρωτόκολλα».

ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ «ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ»

Μία ἐπιστολή τοῦ Κ.Ι.Σ. πρὸς τόν «Ὁρθόδοξον Τύπον»

^[1] Εἰς τήν σειράν τῶν ἀρθρῶν τοῦ συνεργάτου σας κ.Β. Λαμπροπούλου ἐπὶ τοῦ Τεκτονισμοῦ (φύλλον σας τῆς 1ης Μαρτίου 1978) ἀναφέρεται ὅτι «ὁ Τεκτονισμός εἶναι κάποια Ἑβραϊκὴ συνωμοσία».

Δέν θά μᾶς ἐνδιέφερε τό θέμα τοῦ Τεκτονισμοῦ, οὔτε καί τά ἀρθρα τοῦ συνεργάτου σας ἂν ὅλη ἡ θεωρία των δέν ἐστηρίζετο εἰς τήν δῆθεν ταύτισιν τοῦ Τεκτονισμοῦ μέ τόν Ἑβραϊσμόν (κατά τό προσφιλές σύστημα τῆς ταυτίσεως τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ μέ τήν χριστιανικὴν αἵρεσιν τῶν Ἱεχωβάδων!).

Τίς ἀπόψεις του ὁ κ. Λαμπρόπουλος τίς στηρίζει στά περιβόητα «Πρωτόκολλα τῶν Σοφῶν τῆς Σιών», τῶν ὁποίων ἡ πλαστότης ἔχει διεθνῶς ἀναγνωρισθῇ δι' ἀποφάσεων δικαστηρίων.

Προσφάτως, μάλιστα, οἱ «TIMES» τοῦ Λονδίνου (φύλλον τῆς 17/2/1978) ἀναφέρουν μέ λεπτομερείας πῶς τά δῆθεν αὐτά «Πρωτόκολλα» εἶχαν χαλκευθῇ ἀπὸ τήν Τσαρικήν ἀστυνομίαν διὰ νά καταδιώκη αὕτη τούς Ἑβραίους.

Ἀλλά καί ὁ ἴδιος ὁ συνεργάτης σας, γνωρίζοντας ὅτι τά δῆθεν «Πρωτόκολλα» εἶναι πλαστά, στηρίζεται εἰς προγενέστερα ἀντισημιτικά λιβελογραφήματα γιά νά καταλήξῃ εἰς τήν διαπίστωσιν ὅτι:

«Ἐστω καί ἂν παραδεχθῇ κανεὶς ὅτι τά «πρωτόκολλα» εἶναι χαλκευμένα ἔχω νά παρατηρήσω τά ἑξῆς: Τά χαλκευμένα «πρωτόκολλα», ἐδῶ καί 100 χρόνια, εἶναι προφητικά. Κι' ἂν, ἔστω καί χαλκευμένα, βγαίνουν ἀληθινά, σημαίνει πῶς οἱ μυστικές ὑπηρεσίες καί ἡ διπλωματία τῆς τσαρικῆς Ρωσίας γνώριζαν πάρα πολύ καλά τήν δραστηριότητα τοῦ τεκτονισμοῦ. Ἐπομένως εἴτε τά πρωτόκολλα εἶναι αὐθεντικά εἴτε χαλκευμένα, τελικά, εἶναι σωστά».

Μά, γιά ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶναι λογικὴ αὕτη καί μάλιστα ἀπὸ ὑπεύθυνον δημοσιογράφον-συγγραφέα; Τώρα δηλαδή πού κι' ὁ ἴδιος γνωρίζει περὶ τῆς πλαστότητος τῶν «Πρωτοκόλλων», δέν ἔχει τό θάρρος νά ἀνασκευάσῃ τίς ἀνακρίβειες τοῦ συγγράμματός του καί λέει: «Ἐστω κι' ἂν εἶναι χαλκευμένα... βγαίνουν ἀληθινά».

Μά, ἀκριβῶς ἐδῶ, ἔγκειται ἡ οὐσία τῆς ὑποθέσεως: ὅλα τά περὶ παγκοσμίου Ἑβραϊκῆς συνωμοσίας μυθεύματα ἐκπηγάζουν ἀπὸ τούς κατὰ καιροὺς ἀποληγητάς τῶν «χαλκευμένων Πρωτοκόλλων». Ἐάν δέν εἶ-

Ρῶσσοι ἔδωσαν πληροφορίες γιά τό ξεσκέπασμα τῆς πλαστότητος τῶν δῆθεν «Πρωτοκόλλων τῶν Σοφῶν τῆς Σιών»

Ὑπὸ κ. Clifford Longley
Θρησκευτικοῦ συντάκτη
τῶν «Times» (17/2/1978)

Ἡ πηγὴ ἐνός ἀποκλειστικοῦ ἀρθροῦ πού δημοσιεύτηκε στοὺς «Times» τοῦ 1921 ὅτι, τά «Πρωτόκολλα τῶν Σοφῶν τῆς Σιών» εἶναι ἓνα πλαστογράφημα μπορεῖ τώρα νά ἀποκαλυφθεῖ: ὑπεύθυνος ἦταν ὁ κ. Michael Raslorleff, ἓνας ρῶσσοι ἀριστοκράτης καί γνωστός ἀντισημίτης πού πτώχευσε.

Ὁ ρόλος τοῦ Raslorleff στήν ὑπόθεσιν ἦταν γιά πολλὰ χρόνια ἓνα μεγάλο δημοσιογραφικὸ μυστικόν. Τό ὄνομα του ἀποκαλύφθηκε πρόσφατα στά ἀρχεῖα τῶν «Times» στό New Printing House Square, κατὰ τήν διάρκεια μιᾶς ἐρευνας ἀπὸ τόν κ. Colin Holmes, ὑψηλὴ τῆς οἰκονομικῆς ἱστορίας στό Πανεπιστήμιον τοῦ Sheffield.

Ὁ κ. Holmes ἀνακάλυψε, ἐπίσης, τίς ἀγνωστες λεπτομέρειες τοῦ ρόλου τῆς ἐφημερίδος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης «Morning Post», πού προσέδωκε κύρος καί σημασία στά δῆθεν «Πρωτόκολλα». (Τά συμπεράσματα αὐτά περιέχονται στήν τελευταία ἐκδόσιν τοῦ διμηνιαίου περιοδικοῦ «Patterns of Prejudice»,

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΙΩΝΙΣΜΟΥ τα πρωτοκόλλα των σοφών της Σιων

Μία από τις αντιεβραϊκές εκδόσεις τῶν δήθεν «Πρωτοκόλλων».

ένα έντυπο του Institute of Jewish Affairs).

Τά «Πρωτόκολλα τῶν Σοφῶν τῆς Σιῶν», πού ὅπως πιστεύεται ἀπό τοὺς ἱστορικούς, ἀποτελοῦν μία πλαστογραφία τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Τσάρου γιά νά δικαιολογήσουν τὰ ρωσικά πογκρόμ, κυκλοφόρησαν στίς ἀρχές τοῦ αἰῶνος. Θεωροῦντο ὅτι ἀποδείκνυαν μία ἐβραϊκή συνωμοσία πού προγραμματίσθηκε στό Σιωνιστικό Συνέδριο τοῦ 1896 γιά νά ὑποταχθεῖ ὁ κόσμος στοὺς Ἑβραίους, σάν προάγγελος τῆς καταλήψεως τῆς ἀρχῆς ἀπό τοὺς Ἑβραίους!

Διάφοροι ψίθυροι περί αὐτῆς τῆς συνωμοσίας ἦσαν εὐρέως διαδεδομένοι στήν Εὐρώπη καί ἡ «Morning Post» δέν ἦταν ἡ μόνη πού ὑπαινίχθηκε κάποια μυστική ἐβραϊκή πρόκληση σάν μία ἀπό τίς αἰτίες γιά τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Ἀκόμη καί μετά τό ξεσκέπασμα τῶν «Πρωτοκόλλων» ἀπό τοὺς «Times», πού ἔγινε τό 1921, αὐτά ἐξακολούθησαν νά θεωροῦνται σάν γνήσια μέ σκοπό νά ὑπηρετήσουν διάφορους ἀντισημιτικούς σκοπούς κι' ἰδιαίτερα τήν Ναζιστική ἰδεολογία.

Σήμερα τά «Πρωτόκολλα» ἐξακολουθοῦν νά μνημονεύονται ἀπό φιλοναζιστικούς μόνο κύκλους σάν νά ἦταν ἀληθινά ἢ σάν νά ὑπῆρχε κάποια ἀμφιβολία γιά τήν πλαστότητα τους. Τό 1976 π.χ ἀναφέρθηκαν σέ κάποια ἔκδοση τοῦ Ναζιστικοῦ Ἐθνικιστικοῦ Μετώπου τῆς Βρετανίας (National Front). Ἐπίσης ἓνας ὑπουργός τῆς Κυβερνήσεως τῆς Νέας Ζηλανδίας ἀναφέρθηκε σ' αὐτά, τό 1976, σάν νά ἐπρόκειτο γιά αὐθεντικό κείμενο — ἀργότερα ὅμως ἀπέσυρε τίς δηλώσεις του.

Οἱ συνθῆκες τοῦ ξεσκεπάσματος τῶν «Πρωτοκόλλων» ἀπό τοὺς «Times», πού ἦρθαν στό φῶς τῆς ἐπικαιρότητας ἀπό τόν κ. Holmes, τονίζουν τήν πλαστότητα τῶν «Πρωτοκόλλων». Ὁ ἐρευνητής ἀνακάλυψε ἰδιωτικές ἀλληλογραφίες καί σημειώσεις πού εἶναι συγκεκριμένες καί πού ἀποδεικνύουν μέ σαφήνεια ὅτι ἡ διεύθυνση τῆς ἐφημερίδος ἀντιμετώπισε τό θέμα ὀρθά καί μέ τυπική ἀντικειμενικότητα.

Τεκτονισμός καί «Πρωτόκολλα»

Ἐπιστολή τοῦ ΚΙΣ πρὸς τόν «Ὁρθόδ. Τύπον»

χαν χαλκευθῇ, δέν θά ὑπῆρχε κι' ὁ μύθος περί «ἐβραϊκῆς συνωμοσίας». Ἐάν δέν εἶχαν χαλκευθῇ, πολλά ἀπό τὰ πογκρόμ καί τοὺς διωγμούς τῶν Ἑβραίων τῶν τελευταίων 100 ἐτῶν θά εἶχαν ἀποσοβηθῇ. Ἐάν δέν εἶχαν χαλκευθῇ, δέν θά διαβλέπαμε παντοῦ τόν «Ἑβραϊο-μπαμπούλα». Ἐάν δέν εἶχαν χαλκευθῇ, τέλος, θά διασώζετο μία μεγάλη ποσότης χάρτου καί διανοητικῶν δραστηριοτήτων πού μέχρι σήμερα ἔχουν κατασπαταληθῇ γιά τήν ἀπόδειξι αὐταποδείκτου ψεύδους!

Ἐπὶ τοῦ, κατά συνέπειαν, τεραστία διαφορά μεταξύ τοῦ ἂν τά «Πρωτόκολλα» εἶναι χαλκευμένα ἢ ὄχι.

Ἐκεῖνο, λοιπόν, πού χρειάζεται εἶναι ὀλίγον θάρρος διά νά ἀναγνωρίσωμεν τήν ἀλήθειαν, νά τήν ὁμολογήσωμεν καί νά διαφωτίσωμεν τό δηλητηριασμένον ἀπό τήν ψευδο-θεωρίαν τῶν «Πρωτοκόλλων» ἀναγνωστικόν κοινόν.

Ἐπὶ τοῦ, ὅτι δέν ἀναφερόμεθα εἰς τόν περί Τύπου Νόμον, τά δημοσιεύματα τοῦ συνεργάτου σας εἶναι τόσον συκοφαντικά δι' ἡμᾶς ὥστε, ἐπιτρέψατέ μας νά θεωροῦμεν ὅτι ἡ δημοσίευσίς τῆς παρούσης ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν ἨΘΙΚΗΣ ταλαχίστου ΤΑΞΕΩΣ, ἡ ὁποία προσιδιάζει ἰδιαιτέρως εἰς θρησκευτικόν ἔντυπον.

Τό 1937 ὁ τότε συντάκτης κ. Geoffrey Dewson ἀρνήθηκε νά κατονομάσῃ τήν πηγή τῶν πληροφοριῶν τῆς ἐφημερίδος του.

Ἀς δοῦμε τὰ γεγονότα:

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1921 πλησίασε τόν Philip Graves, ἀνταποκρίτη τῶν «Times» στήν Κωνσταντινούπολη, ὁ Raslorleff, λέγοντάς του ὅτι εἶχε ἀποδείξεις πῶς τά «Πρωτόκολλα» ἦσαν τὸ προϊόν πνευματικῆς - κλοπῆς μιᾶς προγενέστερης συγγραφικῆς ἐργασίας, ἐνός Γάλλου, πού εἶχε κυκλοφορήσει πρὶν 60 χρόνια ἓνα παρόμοιο βιβλίον καί πού γρήγορα ξεχάσθηκε. Κατά τόν Raslorleff ὁρισμένα ἀποσπάσματα τῶν δήθεν «Πρωτοκόλλων» μεταφέρθηκαν αὐτούσια ἀπό τό πρωτότυπον.

Ὅπως ἀποδείχθηκε ὁ Raslorleff ἦταν ἓνας Ρῶσσος γαιοκτήμονας, ξάδελφος τοῦ Πρίγκηπα Volkonsky καί μέλος τοῦ φιλο-μοναρχικοῦ κινήματος. Ἦρθε στήν Κωνσταν-

τινούπολη για να διαφύγει από την Μπολσεβίκικη επανάσταση και, όπως είπε, αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες.

Ο Raslorleff έγραφε σέ ένα σημείωμα προς τον Graves:

«Θέλω να γίνει σαφές πώς δεν θεωρώ τοῦτο σαν μία απλή ἐμπορική συναλλαγή· ἂν συνέβαινε αὐτό θά ἀπευθυνόμουν σίγουρα πρὸς ἕναν ἀπὸ τοὺς Ἑβραϊκοὺς (Σιωνιστικοὺς ἢ ἄλλους) ὁργανισμοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ὁποῖοι, χωρὶς ἀμφιβολία, θά ἐνδιαφέροντο πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅσους οἱ «Times» στὴν ἀγορά τῶν «Dialogues» (διαλόγων) γιὰ τὴ χρησιμοποίησή τους σαν ὄπλο ἐναντίον ὀρισμένων προσώπων καὶ ἐφημερίδων.

Ὅπως ὅμως, ἀνέφερα αὐτὴ ἡ πράξη δὲν εἶναι τελείως κενὴ πολιτικοῦ περιεχομένου: δὲν ἐπιθυμῶ νὰ προσφέρω στοὺς Ἑβραίους, τῶν ὁποίων ποτέ δὲν ὑπῆρξα πιστὸς φίλος των, ἕνα ὄπλο. Διαφύλαξα γιὰ ἄρκετό χρόνο τὴν ἀνακάλυψή μου μέ τὴν ἐλπίδα νὰ κάνω χρῆση αὐτῆς κάποια μέρα γιὰ νὰ ἀποδείξω τὴν ἀμεροληψία τῆς πολιτικῆς ὁμάδας στὴν ὁποία ἀνήκω. Μόνο ἡ ἐπείγουσα ἀνάγκη χρημάτων μέ κάνει νὰ ἀλλάξω στάση».

Ἐξήτησε 300 λίρες δανεικά γιὰ πέντε χρόνια, μετὰ τὴν πάροδο τῶν ὁποίων ἤλπιζε ὅτι θά ἀποκαθίστατο ἡ γαλήνη στὴ Ρωσσία, καὶ πρόσφερε τὸ εἰς χεῖρας τοῦ ὑλικό σαν ἐνέχυρο γιὰ τὸ δάνειο.

Ὁ Graves τοῦ ἔδωσε χρήματα γιὰ νὰ τὸν δεσμεύσει καὶ ἦρθε σέ ἐπαφή μέ τὸ Λονδίνο. Τελικὰ ὁ Graves, σαν ἐκπρόσωπος τοῦ ἐκδότου τῶν «Times» σύναψε ἕνα συμβόλαιο μέ τὸν «Michael S. Mikhailoff Raslorleff, προσωρινὸ κάτοικο Κωνσταντινουπόλεως».

Γιὰ τὶς 37 λίρες, πού ἤδη τοῦ εἶχε καταβάλλει καὶ γιὰ ἄλλες 300 λίρες πού θά ἀκολουθοῦσαν, ὁ Raslorleff, σύμφωνα μέ τὸ συμβόλαιο, παρέδιδε στὸν Graves «ἕνα ἔγγραφο ὑπὸ μορφή βιβλίου πού ἐκδόθηκε στὴ Γενεύη τὸ 1864 στὴ γαλλικὴ, ἀπὸ τὸ ὁποῖο μηχανορραφήθηκαν τὰ ἀποκαλούμενα **«Πρωτόκολλα τῶν Σοφῶν τῆς Σιών»**. Στὴ συμφωνία αὐτὴ παρίστατο σαν μάρτυς ὁ Henry Pears, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Βρεττανικῆς Ὑπατης Ἀρμοστίας Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ ἴδιος προσυπέγραψε τὴ συμφωνία. Τὸ βιβλίο τοῦ Γάλλου ἀπ' ὅπου ἐγινε ἀντιγραφή τῶν «Πρωτοκόλλων».

Ὁ Graves ἔγραψε τρία ἄρθρα στοὺς «Times» (πού δημοσιεύθηκαν στίς 16, 17 καὶ 18 Αὐγούστου 1921), στὰ ὁποῖα περιελάμβανε μεγάλα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ «Πρωτόκολλα» καὶ τὸ πρωτότυπο ἔργο τοῦ 1864, πού ἦσαν γραμμένα στὴν ἴδια σχεδὸν φρασεολογία. Στὸ κύριο ἄρθρο τῆς 18ης Αὐγούστου τῆς ἐφημερίδος ἀνεγράφετο χαρακτηριστικὰ ὅτι ὁ κ. Graves εἶχε «ἀποτελεσματικὰ ξεσκεπάσει μίαν σπουδαία πλαστογραφία».

Ὁ Raslorleff δὲν μπόρεσε ποτέ νὰ πάρει πίσω τὸ ἐνέχυρό του. Τὸ 1927 οἱ «Times» τὸν ἀνακάλυψαν στὴ Γαλλία καὶ διερευνώντας γιὰ τὴν οἰκονομικὴ κατάστασή του βρῆκαν ὅτι δὲν εἶχε βελτιωθεῖ. Αὐτὸς ζήτησε ἀπὸ τοὺς «Times» εἴτε νὰ παρατείνουν τὸ δάνειο γιὰ ἄλλα πέντε χρόνια εἴτε νὰ καταστοῦν οἱ ἐπίσημοι ἰδιοκτῆτες τοῦ ἐν λόγω ὑλικοῦ, γιὰ τὸν πλήρη διακονισμό τῆς υποθέσεως. Οἱ «Times» διάλεξαν τὴν τελευταία ὁδὸ.

Στὸ ἄρθρο τοῦ ὁ Holmes συγκρίνει τὴ διαγωγή τῶν «Times» μέ ἐκείνη τῆς «Morning Post». Σύμφωνα μέ στοιχεῖα ἀπὸ ἰδιωτικὲς ἀλληλογραφίες, πού σήμερὰ πιά εἶναι προσιτές, ὁ Holmes ἀποδεικνύει ὅτι ὁ κ. H. A. Gwynne τότε συντάκτης τῆς Post, προσέδωσε κύρος στὰ «Πρωτόκολλα» καὶ στὴν ὑπονοούμενη θεωρία περὶ μιᾶς Ἑβραϊκῆς συνωμοσίας καίτοι γνώριζε, ὁ ἴδιος, πὼς δὲν ὑπῆρχε καμμιά ἀπόδειξη γιὰ τὴν αὐθεντικότητά τους καὶ τὶς αἰτιάσεις του.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

♦ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6

στεύουν ὅτι δὲν ἔχουν τίποτε νὰ πάρουν καὶ σήμερὰ ἀκόμα, ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴ πνευματικότητα...

«Προαγωγή τῆς συνειδήσεως καὶ ἀμοιβαία ἐκτίμηση»

Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς συναντήσεις Ἑβραίων καὶ Χριστιανῶν, ἀκόμα καὶ σήμερὰ, χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἀμοιβαία ἄγνοια καὶ κάποτε ἀπὸ κάποια δυσπιστία. Τόσο ἡ ἄγνοια ὅσο καὶ ἡ δυσπιστία ὑπῆρξαν στὸ παρελθόν καὶ μποροῦν νὰ γίνουν καὶ στὸ μέλλον, ἡ αἰτία πολλῶν παρεξηγήσεων καὶ σοβαρῶν κακῶν. Νομίζουμε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη μίᾶ οὐσιαστικὴ καὶ ἐπείγουσα προσπάθεια ἐκ μέρους τῶν ἱερέων, τῶν πιστῶν καὶ ὅλων τῶν ὑπευθύνων τῆς παιδείας, σέ ὁποιαδήποτε θέση κι ἂν βρίσκονται, στὸ νὰ ὑποκινήσουν τὸν χριστιανικὸ λαὸ γιὰ μίᾶ καλύτερη κατανόηση τοῦ Ἑβραϊσμοῦ, τῆς παραδόσεώς του, τῶν ἐθίμων καὶ τῆς ἱστορίας του.

Ἡ πρώτη προϋπόθεση εἶναι ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ σέβονται τὸν Ἑβραῖο, μέ ὁποιοδήποτε τρόπο κι ἂν εἶναι αὐτός Ἑβραῖος. Νὰ προσπαθοῦν νὰ τὸν καταλάβουν, ὅπως τοὺς καταλαβαίνει ὁ ἴδιος, ἀντὶ νὰ τὸν κρίνουν μέ τοὺς δικούς τους τρόπους σκέψεως. Νὰ ἐκτιμοῦν τὸ πιστεύω του, τὶς προσδοκίες του καὶ τὰ τυπικὰ τῆς θρησκείας του καθὼς καὶ τὴν προσήλωση πού ὀφείλεται σ' αὐτά...

Ἡ δεύτερη προϋπόθεση εἶναι ὅτι στίς συναντήσεις μεταξύ Χριστιανῶν καὶ Ἑβραίων πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ τὸ δικαίωμα καθενὸς νὰ σέβεται τὴν πίστη του, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ υποψιάζεται ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ὅτι θέλει δηλ. μέ δόλιο τρόπο νὰ ἀποσπάσει ἕνα πρόσωπο ἀπὸ τὴν κοινότητά του γιὰ νὰ τὸ προσελκύσει στὴ δική του...

Τὰ λόγια τοῦ ἰδιοῦ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου μαρτυροῦν τὸν ρόλο τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ στὴν πραγματοποίηση τῆς ἀπόλυτης ἐνότητος τῆς ἀνθρωπότητος σαν ἐνότητα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἔρευνα καὶ ἡ ἀναζήτηση πού κάνει σήμερὰ ὁ Ἑβραϊσμός στὸ σύνολό του, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ξένη πρὸς τὸ σχέδιο τῆς σωτηρίας τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔχει σχέση μέ τὶς προσπάθειες τῶν Χριστιανῶν γιὰ τὴν ἀναζήτηση τῆς ἐνότητος τῆς ὑπάρξεώς τους, παρ' ὅλο πού αὐτές οἱ δύο προσπάθειες πραγματοποιοῦνται μέ τελείως διαφορετικὲς μεθόδους.

Ἀλλὰ ἂν Ἑβραῖοι καὶ Χριστιανοὶ πραγματοποιοῦν τὴν ἀποστολή τους ἀκολουθώντας διαφορετικὸ δρόμο, ἡ ἱστορία δείχνει ὅτι οἱ πορεῖες τους συνεχῶς διασταυρώνονται. Μήπως ἡ κοινὴ τους ἄγνοια δὲν ἀφορᾷ τὴν Μεσσιανικὴ ἐποχὴ; Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ εὐχόμαστε νὰ μποῦν τελικὰ στὸν δρόμο τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τῆς ἀμοιβαίας κατανόσεως καὶ ἀποβάλλοντας τὴν παλιά τους ἐχθρότητα νὰ στραφοῦν πρὸς τὸν Πατέρα μέ μίᾶ κοινὴ ἐλπίδα πού θά εἶναι μίᾶ ὑπόσχεση γιὰ ὅλη τὴ γῆ.

ΑΠΕΘΑΝΕ Ο ΔΑΥΪΔ (ΝΤΙΚ) ΜΠΕΝΒΕΝΙΣΤΕ

(Πρόεδρος της Ι.Κ. Θεσσαλονίκης)

Στίς 23 Μαρτίου απέθανε έντελως ξαφνικά, σέ ηλικία 57 έτων, ο Πρόεδρος τής Ισραηλιτικής Κοινότητος Θεσσαλονίκης Δαυίδ (Ντίκ) Μπενβενίστε.

Ο Ντ. Μπενβενίστε υπήρξε κορυφαία φυσιογνωμία του Έλληνικού Έβραϊσμού, μέ πολύπλευρη δράση καί ο πρόωρος θάνατός του προξένησε μεγάλη λύπη στό έσωτερικό καί στό έξωτερικό τής Ελλάδος.

Ψηφίσματα γιά τό θάνατό του εξέδωσαν: τό Κ.Ι.Σ.,

οί Ισραηλιτικές Κοινότητες Θεσσαλονίκης καί Αθηνών, ή «Μπενέ-Μπερίτ», ή Γεν. Συνέλευσις, ή Νεολαία καί τό Προσωπικό τής Ι.Κ. Θεσ/νίκης, ή Έπιτροπή Σχολείου τής Ι.Κ. Αθηνών, τά Δ.Σ. τής Μορφωτικής Λέσχης Ισραηλιτών Θεσ/νίκης «Η Αδελφότης», του Κοινοτικού Καθιδρύματος «Χαϊμοϋτσο Κόβο», του Φιλανθρωπικού Ίδρύματος-Γηροκομείου «Σαούλ Δ. Μοδιάνο» τής Έπιτροπείας του Κληροδοτήματος Άβραάμ Ι. Σαλέμ, τής Έπιτροπείας του Κληροδοτήματος Ίωσήφ Νισσήμ κ.ά.

Άπό τό έξωτερικό, μηνύματα συμπαθείας γιά τό θάνατο του Ντ. Μπενβενίστε απέστειλαν: Ο πρ. Πρέσβυς του Ισραήλ στην Ελλάδα R. Timor, ο Γεν. Γραμματέυς του Παγκοσμίου Έβραϊκού Συνεδρίου στη Γενεύη Δρ. G. Riegner, ο Πρόεδρος του Εύρωπαϊκού Συμβουλίου των Έβραϊκών Κοινοτικών Υπηρεσιών στο Παρίσι κ. Fr. Hollander, ο Δ/ντής του Έκτ. Εύρώπης του Π.Ε.Σ. στο Λινδίνο Δρ. St. Roth, ο Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ. Αγγλίας Λόρδος Fisher of Camden κ.ά.

Ο ΥΣΤΑΤΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ κ. Β. ΒΕΝΟΥΖΙΟΥ

Τά «Χρονικά» αντί γι' άλλη νεκρολογία δημοσιεύουν τόν πολύ άνθρωπινο καί χαρακτηριστικό χαιρετισμό του Γεν. Γραμματέως τής Ι.Κ. Θεσσαλονίκης κ. Β. Βενουζίου:

Άγαπημένε μας φίλε Ντίκ,

Η σκληρή, ή άδυσώπητη καί τραγική μοίρα ανέθεσε σέ μένα τό βαρύτατο φορτίο νά σοϋ άπευθύνω τό ύστατο ΧΑΙΡΕ. Σέ μένα πού επί ένδεκα συνεχή έτη ή-

μουν ο στενότερος συνεργάτης σου στη διοίκηση των τυχών τής Κοινότητάς μας καί του Έλληνικού Έβραϊσμού.

Άδυνατώ νά πιστέψω στά μάτια μου ότι βρίσκεσαι μπροστά μας νεκρός καί ότι αυτό πού βλέπω δέν είναι παρά ένα μακάβριο όνειρο, τό όποιο θά χαθί μέ τό φώς τής αύγής.

Άλλοίμονο όμως, έσύ μάς έφυγες διά τό μακρινό ταξίδι σου τό όποιον δυστυχώς δέν έχει γυρισμό. Έφυγες τόσο πρόωρα, τόσο άνέλπιστα, τόσο άδικα. Μόλις τό προηγούμενο βράδυ γεμάτος ζωντάνια καί δημιουργικότητα μου ένεπιστεύθης ώρισμένες σου σκέψεις καί έμελε στη συνεδρίαση τής προσεχούς Δευτέρας νά σοϋ πώ τήν γνώμη μου. Ω συμφορά μου! Τώρα σέ ποιόν θά δώσω τήν άπάντηση! Ποιός θά μάς συμβουλέψη γιά τά τόσα προβλήματα πού άκόμη άφησες ήμιτελή; Ποιός θά ολοκληρώση τό έργο σου!!!

Καλέ μου φίλε, έφυγες καί άφησες πίσω σου μιά γυναίκα καί τρία παιδιά, τά όποια δυστυχώς δέν θά ξαναβιώσουν ποτέ τό γλυκό σφικταγκάλισμα του βλέματός σου, δέν θά ξανακούσουν τήν φωνή σου. Σπαράζει ή ψυχή τους στη σκέψη αύτή καί τά δάκρυά τους δέν προλαβαίνουν νά στεγνώσουν. Ναί άγαπητοί μου, κλάψτε. Κλάψτε τόν πατέρα καί προστάτι σας, κλάψτε τό διαμάντι πού χάσατε, κλάψτε μήπως καί ξαλαφρώσετε λίγο· βαρύ τό πένθος σας, αγιάτρευτος ο πόνος σας.

Μετά από σās δικαιούμεθα καί έμείς νά τόν κλάψουμε, δικαιούμεθα καί έμείς νά γευθοϋμε τόν πικρό πόνο διά τό χαμό του φίλου μας καί μαζί μέ μάς δικαιούνται νά θρηνήσουν τόν θάνατόν του οί Έβραίοι τής Θεσ/νίκης καί όλοκλήρου τής Ελλάδος.

Πρόεδρο μας, σέ άποκαλούσαμε, ήγέτη μας, σέ θεωρούσαμε. Η Ισραηλιτική Κοινότης Θεσ/νίκης, έπειτα από τόν προκάτοχό σου, γιά πρώτη φορά μετά τόν πόλεμο, είχε τό προνόμιο νά άναδείξει ήγετική φυσιογνωμία όμοια μέ τή δική σου, αλλά καί γιά πρώτη φορά νοιώθει τόση όδύνη γιά τόν πρόωρο χαμό σου διαρκούσης τής θητείας σου.

Φίλε Ντίκ, Άγαπημένε μας Πρόεδρε,

Γνήσιο καί άξιότατο τέκνον τής τραγικής καί μαρτυρικής Θεσ/νίκης, σοϋ άπευθύνω σήμερα τόν ύστατο χαιρετισμόν έκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου τής Κοινότητάς μας καί σέ διαβεβαιούμε ότι οί γραμμές καί οί κατευθύνσεις πού **έςύ χάραξες** θά άποτελούν γιά μάς σκοπόν καί βάση γιά τό μέλλον τής Κοινότητάς μας καί του Έβραϊσμού τής Ελλάδος.

Είθε νά είναι έλαφρύ τό χώμα πού θά σέ σκεπάση. Άμέν».

28ον Πληροφοριακόν Δελτίον δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου

Η ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΝΑΖΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΤΑΙΝΙΑ ΠΕΡΙ ΧΙΤΛΕΡ

Ἡ ἐξυμνητική γιά τόν Χίτλερ ταινία πού προβλήθηκε στήν Ἀθήνα (καί γιά τήν ὁποία ἐδημοσιεύθησαν πληροφορίες στό 27ον Πληροφοριακόν Δελτίον - Μαρτίου) ἐξακολουθεῖ νά προκαλῇ ἀντιδράσεις.

- Στό περιοδικό «Ἐπίκαιρα» (9/3) δύο ἀναγνῶστες του-φοιτητές οἱ Γ. Τόγκας καί Π. Φλεμετάκης διαμαρτύρονται γιά τή διαστρέβλωση τῆς ἱστορίας πού ἐπιχειρεῖται μέ αὐτή τήν ταινία. Καί προσθέτει ὁ τελευταῖος : «Καί ἐπειδή κινδυνεύω νά μέ πῆτε καί ρομαντικό, μήπως γνωρίζετε τά ρομάντσα τοῦ Μπέλσεν, τοῦ Ἄουσβιτς, τοῦ Νταχάου καί Ματχάουζεν; Τό Ρομάντζο τῶν Καλαβρύτων πού προχθές ἐόρτασαν κάποιοι Καλαβρυτινοί;»
- Στό ἴδιο περιοδικό (23/3) διαμαρτύρεται καί ὁ φοιτητής Ἑμμ. Γεναράκης τονίζοντας ὅτι «Οἱ ἱστορικοί μέ τή φωνή ὄλων τῶν λαῶν καί τῆς ἰδίας τῆς Γερμανίας ἀπεφάνθησαν (καταδικαστικά) γιά τό Χίτλερ». Μέ τό ἴδιο πνεῦμα γράφει ἀπό τή Ν. Ἀφρική καί ὁ Ζ. Τακούλα (30/3).
- Στήν «Ἀπογευματινή» (16/3) σέ ἀνταπόκριση γιά τίς 140 Ναζιστικές ὀργανώσεις πού ὑφίστανται στή Δ. Γερμανία, ἀναφέρεται: «Τίποτα δέν διδάχθηκαν ἄραγε οἱ Γερμανοί ἀπό τήν ἐφιαλτική περίοδο τοῦ ναζισμοῦ; Εἶναι πραγματικά τόσο μεγάλο τό ποσοστό τῶν ἀμετανοήτων ναζιστῶν στή Δυτική Γερμανία; Τά ἐρωτήματα αὐτά προβάλλουν ὕστερα ἀπό τήν τραγική διαπίστωση ὅτι ἡ ἀναβίωση τοῦ ναζισμοῦ στή Δυτική Γερμανία, παίρνει τελευταῖα τέτοιες διαστάσεις πού εὐλογα θά μπορούσε κανεῖς νά ἀναρωτηθεῖ, μήπως οἱ Γερμανοί ἄρχισαν κιόλας νά προετοιμάζονται γιά τή δημιουργία τοῦ 4ου Ράιχ τους;» (Τό ἴδιο καί στήν «Ἡμέρα» (Πατρῶν - 18/3).
- Στήν «Καθημερινή» (16/3) ἀναγράφεται ὅτι ἡ τελευταία μεγάλη δίκη τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου τῶν 14 Ναζί δεσμοφυλάκων τοῦ στρατοπέδου συγκεντρώσεως τοῦ Μαϊντάνεκ (Πολωνία), πού ἔχει ἀρχίσει στό Ντύσσελντορφ, τό 1975, καθυστερεῖ λόγω ἀδιαφορίας τῶν μαρτύρων.

1. ΠΕΡΙ ΕΒΡΑΙΩΝ

«Καθημερινή»

Ἐδημοσιεύθη σέ τρεῖς συνέχειες (ἀπό 12/3) τό πολύκροτο μυθιστόρημα τῆς Φάνια Φενελίν «Ἀναβολή γιά τήν ὀρχήστρα» πού ὅπως γράφει ἡ ἐφημερίδα «Εἶναι ἡ καταπληκτική ἱστορία τῆς ἰδίας τῆς συγγραφέως πού ἐπέζησε ἀπό τό φοβερό στρατόπεδο Ἄουσβιτς - Μπιργκενάου γιά νά συγκλονίσει μέ τήν συνταρακτική μαρτυρία τῆς τήν διεθνή κοινή γνώμη».

«Ἐξω Ἑλληνισμός»

Σέ σχόλιό του ἀναφέρει ὅτι: «Τό Κεντρικόν Ἰσραηλιτικόν Συμβούλιον τῶν Ἀθηνῶν προέβη εἰς μίαν συγκινητικήν ἀνθρωπιστικήν χειρονομίαν πρὸς τά θύματα τῶν τελευταίων καταστρεπτικῶν πλημμυρῶν. Δέν ἐνδιαφέρει πόθεν προέρχεται ἡ εὐγενής αὐτή ἐκδήλωσις. Σημασίαν ἔχει ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς μίαν ἐποχήν, ὅπου καί τά εὐγενέστερα αἰσθήματα κλυδωνίζονται μέσα εἰς ἓνα ἐπαναστατημένον κόσμον πού παραπαίει, ἄνθρωποι καί ὀργανώσεις πού σκύβουν μέ ἔμπρακτη συμπονοια πάνω στίς δοκιμασίες τῶν συνανθρώπων των καί φροντίζουν, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ νά ἀνακουφίσουν τά πλήγματα τά ὁποῖα ἔχουν ὑποστῇ ἀπό τήν πρωτοφανῆ αὐτήν θεομηνίαν. Νά γίνη προτροπή πρὸς μίμησιν;» (Φεβρουάριος 1978).

«Λαρισαϊκή Ἥχώ» (Λάρισα)

Δημοσιεύει τή διαφορά μεταξύ «Ἰσραηλίτου» καί «Ἰσραηλινοῦ», πού, ὅπως γράφει «θά πρέπει νά τήν ξέρουν ὅλοι οἱ παροικοῦντες τήν Θεσσαλική πρωτεύουσα δ- ➤

που τό κατά θρήσκευμα έβραϊκό στοιχείο ζει καί μάλιστα έν πολλοῖς κρατάει τά κλειδιά τῆς οἰκονομικῆς ἐπιτυχίας της». (6/2)

«Νέα»

«Οἱ Ναζί ὅταν δέν σκότωναν ... ζωγράφιζαν»

Ὁ Χίτλερ εἶχε διατάξει κατά τήν διάρκεια τοῦ πολέμου, τοὺς ἀξιωματικούς του νά ἐκμεταλλευτοῦν τό καλλιτεχνικό ταλέντο τῶν στρατιωτῶν καί νά τοὺς δίνουν τή δυνατότητα νά ζωγραφίζουν ἢ νά κάνουν ἔργα πού νά ἐκθειάζουν τόν Ναζισμό καί τά κατορθώματα τῆς Βέρμαχτ. Μετά τόν πόλεμο, 9.000 ναζιστικοί πίνακες καί ἄλλα ἔργα ἐστάλησαν στίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες. Ἀρκετά ἀπό αὐτά, ὅπως λέγεται, ἐπεστράφησαν στή Γερμανία τό 1961. Ὑπάρχουν ὅμως πολλά ἄλλα ἔργα πού βρίσκονται στά χέρια τῶν Ἀμερικανῶν καί οἱ Γερμανοί θά ἤθελαν νά τά ἀποκτήσουν καί πάλι.

Ὁ πρόεδρος Κάρτερ ἔχει τώρα, ἕναν ἀκόμη πονοκέφαλο: τί θά κάνει μέ τά καλλιτεχνικά ἔργα τῶν Ναζί στρατιωτικῶν, πού βρίσκονται στά χέρια τῶν Ἀμερικανῶν; Ἦταν οὐσιαστικά λάφυρα τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Τό πρόβλημα - πονοκέφαλος γιά τόν πρόεδρο Κάρτερ, εἶναι: νά τά ἐπιστρέψει στή Δυτική Γερμανία ἢ νά διατάξει τήν καταστροφή τους; Ὅλοι αὐτοί οἱ ζωγραφικοί πίνακες, τά σχέδια κλπ., πού γιά τοὺς Ναζί ἦταν «καλλιτεχνικοί θησαυροί», βρίσκονται στίς ἀποθήκες τοῦ ἀμερικανικοῦ στρατοῦ, στό Πουέμπλο τοῦ Κολοράντο.

2. ΠΕΡΙ ΙΣΡΑΗΛ

Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ἰσραήλ ἀπό τήν Ἑλλάδα

Παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τήν ἀποχαιρετιστήριό ὁμιλία τοῦ Δρ. Ν. Γκόλντμαν (πού ἐδημοσιεύθη στά «Χρονικά», τοῦ Ἰανουαρίου 1978) ὁ πρ. ὑπουργός κ. Εὐ. Σαββόπουλος, σέ ἄρθρο τοῦ στό περιοδικό «Ἐθνική Ἀνασυγκρότησις» (Φεβρουάριος 1978) ἐξετάζει τή σύγχρονο θέσι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ Ἑβραϊσμοῦ καί τῶν Ἀραβικῶν χωρῶν καί τήν κατάστασι πού ἔχει δημιουργηθῇ στή Μεσόγειο.

Τό ἄρθρο καταλήγει ὡς ἑξῆς:

«Δέν καταλαβαίνω γιατί οἱ Ἀραβες ὅσοι δέν ἐπηρεάζονται ἀπό τήν Σοβιετική Ἑνωση προχωροῦν σέ συνεργασία μέ τοὺς Ἑβραίους, μετά ἀπό τόσο μῖσος, κί' ἐμεῖς ἀπέχουμε κάνοντες τήν πολιτική τοῦ Καντάφι, καί ἀγνοοῦντες τί μᾶς ἐστοίχισε, πρὸς τό παρόν, ἡ πολιτική αὐτή.

Δέν ἀρνοῦμαι τήν ἀναγκαιότητα φιλικῶν σχέσεων καί δεσμῶν μέ τοὺς Ἀραβες, ὅλους τοὺς Ἀραβες. Πρέπει πράγματι οἱ Παλαιστίνιοι ν' ἀποκτήσουν Κράτος. Τοῦτο ὁ-

μως δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά διαλύσουμε ἐμεῖς τό δικό μας πρὸς χάριν τους. Ἐγώ, ὡς Ὑπουργός Προεδρείας τό 1966, μέ τά ταξίδια μου στίς Ἀραβικές χώρες καί μέ τίς φιλικές σχέσεις μου μέ τόν Ἰβν Σαούντ, συνέβαλα πολύ στήν ἑλληνοαραβική φιλία. Ἀλλο ὅμως φιλικές σχέσεις μέ τοὺς Ἀραβες καί ἄλλο ἀποκλεισμός σχέσεων μέ ἄλλους λαούς, πρὸς χάριν τους, ἐκτός καί ἂν τά συμφέροντα μερικῶν προσώπων τό ἐπιβάλλουν.

Ἡ διαφώτισι τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης γύρω ἀπό τά προβλήματά μας, ἀνύπαρκτη πρὸς τό παρόν, μαζί μέ τήν συμπάραστασι τῶν Ἑβραίων, θά βοηθήσουν στὸν περιορισμό τῶν ζημιῶν πού μᾶς περιμένουν ἂν ἐπιτύχη τό σχέδιο προβολῆς τοῦ μουσουλμανισμοῦ ἀπέναντι τοῦ σοβιετισμοῦ.

Ἀλλά κανεῖς δέν δίνει ἂν δέν πάρη. Ἀς τό συζητήσουμε, ἄς τό μελετήσουμε κί' ἄς προχωρήσουμε. Πολύτιμη φυσικά ἡ ἀνταλλαγή πρέσβειων μέ τό Φίτζι. Μεγάλη ἐπιτυχία τῆς Κυβερνήσεως. Τώρα πού ἡσύχασε μέ τό πολύπλοκο αὐτό θέμα ἄς σκεφθῇ καί τίς σχέσεις μας μέ τό Ἰσραήλ. Δέν κάνει κακό».

«Μακεδονία»

Ἔρευνα μέ τίτλο: «Ἰσραήλ - Ἡ Ἰαπωνία τῆς Μέσης Ἀνατολῆς»: τό μικρό πολεμικό κράτος πού μεταβάλλεται σέ σημαντική πολεμική δύναμη, χάρις στό στρατιωτικό - βιομηχανικό του σύμπλεγμα ἀποκτᾷ ἀνεξαρτησία, συνάλλαγμα καί φίλους (12/3).

Ἀθηναϊκός Τύπος

Ἐπίσκεψις τοῦ γενικοῦ γραμματέως τῆς Γενικῆς Ὁμοσπονδίας Ἑργατῶν Ἰσραήλ καί βουλευτοῦ τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος Γ. Μέσες, στήν Ἀθήνα, στή ΓΣΕΕ (19/3).

«Ἀπογευματινή»

Οἱ Ἑβραῖοι θά καταντήσουν... μειονότητα στό Ἰσραήλ μέχρι τό ἔτος 2000, σύμφωνα μέ ἔρευνα τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Τέλ Ἀβιβ. Ἡ μόνη λύση θά ἦταν νά αὐξηθεῖ πολύ ἡ μετανάστευση Ἑβραίων ἀπό ἄλλα κράτη (22/3).

Ο ΦΙΛΩΝ: ΙΟΥΔΑΙΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΗΣ

Ἡ μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔδωσε τὴν ἀρχὴ τῆς πνευματικῆς συνεργασίας μεταξύ Ἑλληνισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ. Ἡ μετάφραση αὕτη ἐπεβλήθη ὄχι μόνο ἀπὸ λόγους πρακτικούς (γλωσσικούς, μετάφραση στὴν ὁμιλουμένη Ἀττικὴ διάλεκτο, κατανόησεως), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δύο ἄλλους σκοποὺς: τὸν ἠθικὸ καὶ τὸν ἐπιστημονικόν.

Οἱ σκοποὶ αὐτοὶ ἐξυπηρετοῦσαν δύο ἀντίθετες ἀνάγκες: Ἀπὸ μέρους τῶν Ἑβραίων τὴν ἀνάγκη νὰ δώσουν ἀλληγορικὴ ἐξήγηση στὰ κείμενα καὶ ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων τὴν ἀνάγκη νὰ δώσουν νέες ἰδέες στὸ πνευματικὸ τους πιστεύω.

Στὴν προσπάθεια αὕτη συνέβαλαν πολλοὶ Ἰουδαῖοι Ἑλληνισταί τῆς Ἀλεξανδρείας (Ἰώσηπος, Ἀκύλλας, κ.ἄ.). Τὰ ἔργα τῶν περισσοτέρων χάθηκαν μὲ τὴν πυρκαϊὰ τῆς φημισμένης Βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας. Μεταξύ τῶν συγγραμμάτων πού διεσώθηκαν ἦταν καὶ τοῦ Φίλωνος, γιὰ τὸν ὁποῖο θὰ μιλήσουμε σήμερα.

Ἡ ἐργασία γιὰ νὰ ἐξηγηθῇ ἀλληγορικὰ ἡ Βίβλος ἄρχισε ἀπὸ τὸν Ἀριστόβουλο. Ἡ μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς δίνει ἀρχὴ στὴν πνευματικὴ συνεργασία. Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως θὰ ἦταν ἡ ὁμιλουμένη δωρικὴ διάλεκτος τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὄχι ἡ δύσκολη συντακτικότητά τῆς Ἀττικῆς ἀριστοκρατικῆς διαλέκτου. Ἀλλὰ ἡ γλῶσσα τῆς Βίβλου ἔπρεπε νὰ εἶναι λαϊκὴ προσιτὴ καὶ στὸν ἀγράμματο ἄνθρωπο μιά καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ λογοτεχνικόν, ἀλλὰ νὰ ὑποβάλλῃ τὴν θρησκευτικὴ ἀλήθεια. Ἐχει πρακτικὸ ἐπομένως σκοπὸ ἄμεσο καὶ ὄχι θεωρητικόν. Μὲ τὴν μετάφραση τῆς Γραφῆς, μὲ τὸ νὰ γίνεται ἡ πρώτη προσπάθεια μεταβιβάσεως ἐνός κειμένου ἀπὸ μιά γλῶσσα στὴν ἄλλη, δημιουργεῖται μιά νέα ἀναλυτικὴ γλῶσσα Ἑλληνικὴ ὅπως καὶ στὴ πλαστικὴ τέχνη. Τὰ θέματα ἀλλάξαν. Ἡ μετάφραση ἐπεβλήθη ἀπὸ δύο ἀνάγκες ἀντίθετες. Γιὰ τοῦτο καὶ ἔχει δύο σκοποὺς: Τὸν ἠθικὸ καὶ τὸν ἐπιστημονικόν σκοπὸ. Ἀπὸ μέρους τῶν Ἑβραίων ἡ ἀνάγκη νὰ δώσουν ἀλληγορικὴ ἐξήγηση στὰ κείμενα καὶ ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων ἡ ἠθικὴ ἀνάγκη νὰ σταθεροποιήσουν τὴν ξεπεσμένη λατρεία τους.

Πράγματι οἱ πρῶτοι Ἑλληνες στοχαστές πού ἦλθαν σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ Βίβλο θὰ εἶχαν ἐκπλαγῇ,

βλέποντας ζωντανεμένο ὅ,τι αὐτοὶ εἶχαν ὑπ' ὄψη τους μόνον κατὰ θεωρίαν.

Ὁ καθ' ἓνας ἀπὸ τοὺς λαοὺς ἔχασε διὰ τῆς φυσιολογικῆς αὐτῆς ἐξελίξεως ὅ,τι δὲν ἔχασε ὁ ἄλλος λαός.

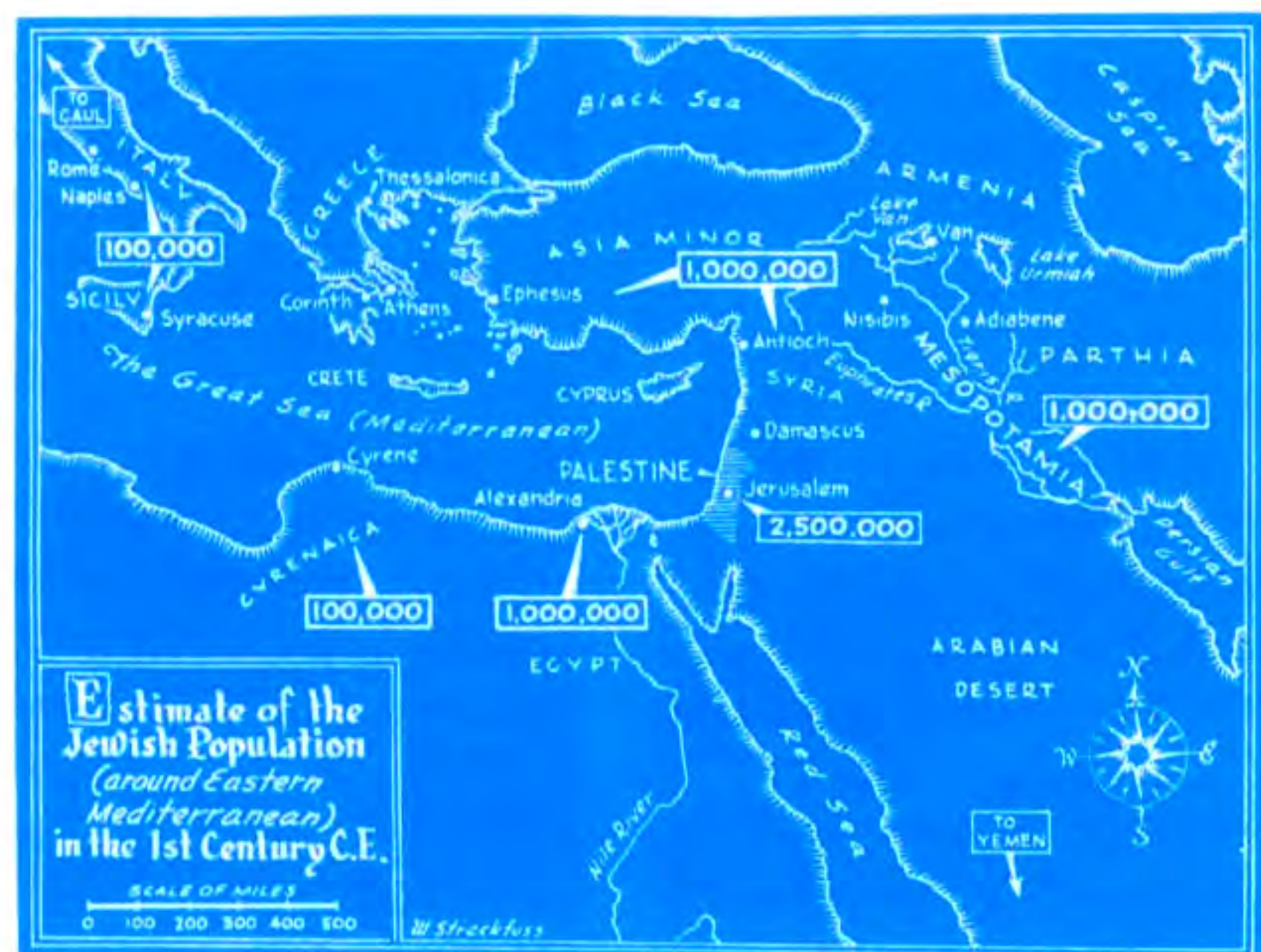
Οἱ δύο σκοποὶ τῆς ζωῆς μας, οἱ ὁποῖοι κατ' οὐσίαν εἶναι ἓνας καὶ μόνος σκοπός, εἶναι τὸ ὠραῖον καὶ τὸ καλόν. Ὁ καθ' ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο ἔχει τὸν ξέχωρο προορισμό του. Εἶναι ξέχωροι ἀλλὰ εἶναι καὶ συνάμα δεμένοι σὲ ἓνα προορισμό του. Ἀλλὰ πῶς δέρονται καὶ χωρίζουν εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ξέρῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Προσπαθοῦμε μὲ πράξεις καὶ ἔργα ν' ἀποδώσουμε ὅσο καλλίτερα ἓνα τέτοιο ὠραῖο. Ἀλλὰ καμία ἀξία θάχει ἂν δὲν εἶναι ἐνάρετον ὅπως λέει ὁ Φιλόσοφος Φίλων πού θὰ πῇ νᾶναι εὐεργετικόν, καλόν καὶ σωτήριον.

Καὶ ὅμως συμβαίνει νὰ κάνουμε λάθη. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι δὲν μποροῦμε νὰ συλλάβουμε τὸ γιατί. Καὶ μόνον ὁ Θεὸς πού τὰ χώρισε μπορεῖ νὰ τὸ ξέρεῖ. Στὴ ζωὴ μας θὰ ἐπιτύχουμε τὸ συγχρονισμό τους μὲ τίς πράξεις μας. Νὰ συνδέσουμε αὐτὰ θὰ πῇ νὰ δώσουμε ρυθμό στὴν ζωὴ μας καὶ στὰ ἔργα μας. Ἀλλὰ πέφτουμε θέλουμε ἢ δὲν θέλουμε. Ἀλλὰ θὰ ἀμυνθοῦμε πάλι ὅταν ξαναβρίσκουμε ἄλλοῦ τὸ χαμό μας. Οἱ δύο μεγάλοι Μύστες, ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Μωϋσῆς, καθιέρωσαν σοφὰ δόγματα γιὰ νὰ ἐπιβάλουν στὸ λαὸ τους αὐτὸ τὸν ρυθμὸ τῆς ζωῆς (τὴν Βιονομία).

Εἶναι μοιραῖον στὴ ζωὴ μας τὰ πάντα νὰ πέφτουν καὶ νὰ σηκώνονται. Ἔτσι συμβαίνει καὶ γιὰ τίς θρησκείες τῶν λαῶν. Ἀπὸ τοῦτο τὸ ξεπεσμό κάθε πολιτισμοῦ χάνει ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ἀντίθετα πού εἶπαμε (ὠραῖο - καλόν) τὸ πιὸ ἀδύνατο μέρος.

Οἱ Ἕλληνες ἔχασαν τὸ καλόν, δηλαδὴ τοὺς ἠθικοὺς νόμους, ἀλλὰ τοὺς κράτησαν διὰ τοῦ ὠραίου, δηλαδὴ τὴν τέχνη καὶ τὴν ποίηση στὸν Ὀρθὸ λόγο καὶ τῆς γνώσης. Ἀντίθετα, οἱ Ἰουδαῖοι ἔχασαν τὸ ὠραῖον ἀλλὰ τὸ κράτησαν μὲ τοὺς ἠθικοὺς Νόμους καὶ τῆς Ἀρετῆς. Καὶ σὰν ἀνταμώθηκαν μοιραίως μὲ τὴν συνάντηση Συμειῶν καὶ Ἀλεξάνδρου ἐκπλήττονται καὶ οἱ δύο ἀναβρίσκοντας ὁ ἓνας στὸν ἄλλο ὅτι ἔχει χάσει.

Δημογραφικὸς χάρτης τοῦ Ἑβραϊκοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Φίλωνος.

Οἱ Ἰουδαῖοι σέ ἐπαφή μέ τούς Ἀσσυρίους καί τούς Αἰγυπτίους εἶχαν ἀφομοιωθεῖ μέ κείνο τό Παραμορφωμένο καί τό Μεταφυσικό Ρυθμό, πού οἱ λαοί ἐκεῖνοι ἀντιλαμβάνονται τό Ὠραῖον. Ἦταν ὁμοῦς ἀσυμβίβαστον μέ τόν Ἑβραϊκό Μεσογειακό χαρακτήρα. Τώρα (μέ τούτη τήν Συνάντηση) θωρῶντας τήν λεπτή εὐρυθμία καί τό ἀνθρώπινο ἀληθινό κάλος τῶν Ἑλλήνων, ξαφνιάστηκαν σάν αὐτός πού ξαναβρίσκει ὅτι ἔχασε καί πού εἶναι συμφυές μέ τόν χαρακτήρα του.

Ὁ Ἀσσυριακός καί ὁ Αἰγυπτιακός Ρυθμός, ἔχει τό ἐφήμερο τοῦ χρόνου καί τοῦ τόπου καί τῆς φυλῆς καί τίς συνήθειές του. Ἐνῶ τό Ἑλληνικό ὠραῖον ξεπερνάει χρόνο, φυλή καί τόπο. Εἶναι ἡ ἀπλή ἰδέα πού νικάει τό χρόνο καί τόν τόπο. Εἶναι, ἐπομένως, σύμβολο πανανθρώπινης ἐνότητας ἀπό κάθε ἀποψη σάν ὠραῖο καί σάν καλό ἢ ἀλλοιῶς νά ποῦμε ἐνότητα στό Ρυθμό τῆς τέχνης καί στό Ρυθμό τῆς ζωῆς. Ἄρα συμφυής μέ τήν πανανθρώπινη Μωσαϊκή ἐνότητα.

Δυστυχῶς δέν ὑπάρχουν τά συγγράμματα τῶν Ἰουδαίων Ἑλληνιστῶν τῆς Ἀλεξάνδρειας πλὴν τοῦ φιλοσόφου Φίλωνος πού διατηρήθηκαν καί τοῦ ἱστοριογράφου Ἰώσηπου πού θά ποῦμε ἀκολουθῶς (ὅπως κατεστράφηκαν τόσα ἔργα στή Βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας 700 χιλιάδων τόμων. Μόνον ἀπό τούς μεταγενεστέρους ἔχουμε ἀποσπάσματα). «Ἐξήγησης τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς». Αὐτός εἶναι ἄλλωστε καί ὁ τίτλος ἐνός χαμένου τοῦ ἔργου, πού δέν ἔχουμε παρά ἀποσπάσματά του πού διεσώθησαν ἀπό τούς Πατέρες τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἀριστόβουλος γεννήθηκε κοντά στόν Ἰορδάνη Πανέα (181 - 145 π.Χ.). Ἐξῆσε στό παλάτι τοῦ Πτολεμαίου Φιλομέτρου πού τόν ἐκτίμησε πολύ καί γιά τοῦτο κι' αὐτός τοῦ ἀφιέρωσε τό ἔργο του. Μέ τήν μέθοδό του ὁ Ἀριστόβουλος ἐξήγησε τό Μωσαϊκό Νόμο προσπαθώντας νά τόν προσαρμόσῃ μέ τίς φιλοσοφικές ἰδέες πού ἦταν τότε τῆς μόδας στήν Ἀλεξάνδρεια. Ὁ σκοπός του ἦταν νά πολεμήσῃ τούς ἀντιπάλους τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ πού ἦταν πολλοί. Μάλιστα πίστευε ὅτι ἡ Βίβλος εἶναι σύμφωνη μέ τήν φιλοσοφία καί τήν ποίηση τῶν Ἑλλήνων καί ὅτι στάθηκε ἡ πηγή τῆς ἐμπνεύσεως τους. Τοῦτο τό στηρίζει σέ πολλές ὁμοιότητες μέ τά κείμενα ἀρχαίων ποιητῶν καί φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος. Ἀπό τά ἀποσπάσματα πού μᾶς μένουν καταλαβαίνουμε ὅτι ὁ ἀνθρωπομορφισμός τῆς Βίβλου ἔχει ἔννοια κυρίως μεταφορική.

Ἡ μέθοδος τοῦ Ἀριστόβουλου ἔφθασε στήν πιό τέλειά της ἀνάπτυξη μέ τόν Φίλωνα, πού γεννήθηκε στά 30 ἢ τά 20 π.Χ. Κατάγετο ἀπό πλούσια οἰκογένεια, ὁ ἀδελφός του δέ ἦταν Ἀλαβάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας, δηλαδή ἀρχηγός τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.

Προικισμένος ἀπό τήν φύση μέ φωτεινή διάνοια ὁ Φίλων ἀφοσιώθηκε ἀπό τά παιδικά του χρόνια στή σπουδή τῆς Βίβλου. Στάθηκε αὐτή ἡ ἀγαπητή του ἀπασχόληση. Διάβαζε καί μελετοῦσε μέρα - νύχτα ὥσπου ἀπόκτησε πρόωρα βαθυτάτη γνώση τῆς Ἑβραϊκῆς καί τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας. Μολονότι θά μπορούσε νά ἀποκτήσῃ μεγάλα ἀξιώματα προτίμησε τήν μοναξιά, μέ μόνη συντροφιά τά ἀγαπημένα του βιβλία. Ἦταν πλουσιώτατος, ἀλλά δέν ἔκανε ἐπίδειξη, καί ἐ-

Ἐπιγραφές
Ρωμαϊκῆς
κατακόμβης, στήν
ἐλληνική καί τή
Λατινική γλῶσσα,
α' μ.Χ. αἰῶνος.

προστάτευε τούς φτωχοὺς καί τούς ἀδυνάτους καί ὁσους τοῦ ζητοῦσαν βοήθεια, τούς τήν ἔδινε πρόθυμα καί ἀπλᾶ. Ἡ γυναίκα του, σοφή καί σεμνή, δέν φοροῦσε στολίδια, ὅπως συνήθιζαν τότε ὅλες οἱ κυρίες τῆς ἐποχῆς της. Μιά φίλη της τῆς ἔκαμε γι' αὐτό παρατήρηση:

— *Γιατί δέν φορᾷς στολίδια; τῆς εἶπε. Πρέπει νά πηγαίνει κανεῖς μέ τίς συνήθειες τῆς ἐποχῆς του γιά νά μὴν παρεξηγηθῇ.*

— *Τά στολίδια μου εἶναι ὁ ἄνδρας μου, ἀπάντησε ἐκείνη.*

Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἦταν τότε χωρισμένη σέ πέντε συνοικίες. Οἱ δύο ἦταν κατοικημένες ἀπό Ἑβραίους, ἀλλά οἱ Ἑβραῖοι ἦταν σκορπισμένοι παντοῦ. Θά μπορούσαμε νά τούς ὑπολογίσουμε ἀριθμητικῶς στό ἡμισυ τοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας δέν ἦταν μόνον πνευματικῶς ἰσχυροί, ἀλλά καί οἰκονομικῶς, γιά τοῦτο τούς ζηλεύανε καί δέν ἔλειπαν τά χρόνια ἀντισημιτικῶν κρουσμάτων, ἰδίως ἐπὶ Ρωμαίων ὁπότε οἱ ἴδιοι οἱ Διοικητές διέγειραν τούς κατοίκους κατὰ τῶν Ἑβραίων.

Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Καίσαρας Καλιγούλας εἶχε διατάξει νά βάλουν τό εἶδωλό του σέ ὅλους τούς ναοὺς τῆς ἐπικρατείας. Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ Ἰουδαῖοι ἔστειλαν τόν Φίλωνα στήν Ρώμη γιά νά ὑπερασπίσῃ τό δίκαιό τους, ἀρνούμενοι τήν τοποθέτηση τοῦ εἰδώλου. Ὁ καλὸς γέρο - φιλόσοφος, πού σέ καμιά περίπτωση δέν θά ἄφηνε τίς ἀγαπημένες του σπουδές, ἀπεφάσισε γιά τή σωτηρία τοῦ λαοῦ του νά ἐπιχειρήσῃ τό ἐπικίνδυνο ταξείδι.

— *Ἄς πᾶμε στή Ρώμη, εἶπε, καί ἄς ἀντιμετωπίσουμε τή μανία τῆς θάλασσας καί τοῦ Καίσαρα.*

Στή Ρώμη βρῆκε ὁμοεθνεῖς, πού τόν ὑποδέχθηκαν καλά, ἀλλά ὁ Καίσαρας ἔλειπε. Ὁ Φίλων ἀναγκάστηκε νά περιμένῃ μερικοὺς μῆνες. Ὄταν γύρισε ὁ Καίσαρας Καλιγούλας δέχθηκε τόν Φίλωνα μέ εὐγένεια καί τόν ἄκουσε μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον, τόν παρεκάλεσε δέ νά πάῃ καί ἄλλες φορές. Οἱ αὐλικοί, ὁμοῦς, ἀντισημιτῆς καί συμφεροντολόγοι ὅπως ἦταν ἔκαναν τά πάντα γιά νά μὴν ὑποχωρήσῃ ὁ Καίσαρας στήν διαταγή του. Ἡ ἄρνηση τῶν Ἰουδαίων νά βάλουν τό εἶδωλό του, ἰσχυρίζοντο, φανερώνει τήν ἐχθρότητα

έναντίον του Καίσαρα και τό κρυφό σκοπό τους να έ-
παναστατήσουν.

Έξ άλλου και ό ίδιος ό Φλάκος ό Διοικητής της
Άλεξάνδρειας έπιβεβαίωσε τούς ίσχυρισμούς αυτούς
και έλεγε ότι άρμοζε να μεταχειρισθώ βία κατά των
Ίουδαίων. Ό Καλιγούλας, άσθενής καθώς ήταν, και
φοβούμενος τίς συνέπειες, υπέκυψε στη θέληση του
Φλάκου.

Μετά την απόφαση αυτή του Καίσαρα ακολουθή-
σαν πολλά έπεισόδια διαμαρτυρίας έκ μέρους του
Έβραϊκού λαού της Αιγύπτου.

Οί Έβραίοι αποκλείστηκαν στη συνοικία τους,
τούς απαγόρευσαν να βγούν έξω και έμειναν δίχως
τρόφιμα. Επί πλέον οί Ρωμαίοι έδειραν τούς άρχη-
γούς της συνοικίας. Η παρουσία του Φίλωνος μεταξύ
τους ήταν ή μόνη πού καθυσύχασε τίς ψυχές. Ό λό-
γος του ένέπνεε αίσιοδοξία και γλυκειά παρηγορία.
Έξόρκιζε τούς Έβραίους να υπομένουν και ότι στο
τέλος θα βρουν τό δίκιο τους. Πράγματι σέ λίγες μέ-
ρες ό Καλιγούλας δολοφονήθηκε. Κανείς δέν τόν έκ-
λαψε γιατί φίλους δέν είχε. Και παραδόξως ό μόνος
του φίλος στάθηκε ό τίμιος βασιληάς Άγρίππας.

Η ανάβαση στό θρόνο του Κλαυδίου, πού όφείλε-
ται στην πολιτική ικανότητα του Άγρίππα στάθηκε ή
σωτηρία του Έβραϊκού πληθυσμού: "Όσοι είχαν διω-
χθώ από την Άλεξάνδρεια μόρεσαν τότε να ξαναγυ-
ρίσουν στα σπίτια του και όσοι έζημιώθηκαν άπεζη-
μιώθηκαν.

Γιά τούς άναγνώστες των «Χρονικών»

*Η Έπιτροπή Τύπου του Κ.Ι.Σ., πού έπι-
μελείται την έκδοσι των «Χρονικών», πα-
ρακαλεί τούς άναγνώστες πού ασχολούνται
μέ τά γράμματα να άποστέλλουν έλεύθερα
άρθρα, μελέτες, κείμενα μέσα στό πνεύμα
των περιεχομένων του περιοδικού για δη-
μοσίευσι.*

*Μας ένδιαφέρουν κυρίως στοιχεΐα για
τίς Ίσραηλιτικές Κοινότητες της Ελλάδος,
πού - δυστυχώς - φθίνουν και μέσα σέ λίγα
χρόνια, μαζί μέ τούς τελευταίους από μας
πού βρίσκονται στη ζωή, θα έχουν εξαφα-
νισθώ πολύτιμα στοιχεΐα για τή ζωή των
Έβραίων στη χώρα αυτή. Η συλλογή αυ-
τών των κειμηλίων της ζωής των όμοθρή-
σκων μας στις διάφορες έλληνικές πόλεις
άποτελεί ΣΟΒΑΡΗ ΑΝΑΓΚΗ, τή σημασία
της οποίας, πιστεύουμε ότι όλοι αντιλαμβά-
νονται.*

*Μέ την εύκαιρία θέλουμε να προσδιορί-
σουμε ότι ή γλώσσα των κειμένων των
«Χρονικών» είναι ή άπλή δημοτική, αλλά
ότι ό κάθε συγγραφέας χρησιμοποiei έλεύ-
θερα τή γλώσσα πού νομίζει.*

Τήν εποχή εκείνη ό Φίλων συντάσσει μία έπιστολή
στην όποία περιγράφει μέ λόγια όλο φωτιά τίς άτιμες
πράξεις του Καλιγούλα, πόσα υπέφερε υπομονετικά ό
Έβραϊκός λαός έξ αίτίας του, καθώς και τίς άρετές της
Μωσαϊκής θρησκείας. Η έπιστολή αυτή διαβάστηκε
στην Ρωμαϊκή Γερουσία και έκαμε άρίστη έντύπωση
και μάλιστα έχειροκροτήθη και εκρίθη άξια να εί-
σαχθώ στην Δημοσία βιβλιοθήκη (κατά τόν ιστοριο-
γράφο Ευσέβιο).

Πολλά έργα του Φίλωνος σώζονται άκέραια. Τά
έργα αυτά ένσαρκώνουν τόν Ίουδαϊκό Έλληνισμό ά-
πό κάθε άποψη.

Είδαμε από τό παραπάνω παράδειγμα σέ ποιά έ-
ποχή ήθ-κής καταπτώσεως ζούσε ό Φίλων. Έποχή
δυστυχισμένη, υλικώς και ήθικώς. Άπιστη και άνήσυ-
χη. Έχοντας υπ' όψη μας την εποχή του θα καταλά-
βουμε καλύτερα τά έργα και τίς ιδέες του φιλοσόφου
πού θεωρείται ό ιδρυτής της όρθολογικής και συμβο-
λικής εξήγησης της Γραφής. Προσπάθειά του ήταν ά-
πό τίς διάφορες φιλοσοφικές άπόψεις των Έλλήνων
να βρής τό βαθύ νόημα της θρησκείας.

Στάθηκε πράγματι ό πιό εύγενής αντιπρόσωπος
της φιλοσοφίας αυτής. Αναφέρει 64 Έλληνες φιλο-
σόφους. Απέδειξε πόσο οί Έλληνες ήταν δεμένοι μέ
την Μωσαϊκή άποκάλυψη. Βρίσκει στην Πεντάτευχο
στούς στοχασμούς του Ήσιόδου και άλλων. Οί Έλ-
ληνες, υπεστήριζε εξήγησαν άποσπασματικά την
Άλήθεια: οί Προφήτες, όμως την εξήγησαν πλήρως:
είναι οί δύο άπόψεις μιās αλήθειας.

Στό γράψιμό του ό Φίλων έχει όμοιότητες μέ τόν
Σενέκα από άπόψεως ρυθμού. Αλλά περισσότερο ά-
πό όλα παραβάεται μέ τόν Πλάτωνα. Είναι όμοιός
του μέ τό να είναι αντίθετός του. Για τοϋτο λέγανε
τότε ότι όπως ό Φίλων πλατωνίζει, ό Πλά-
των φιλωνίζει. Η όμοιότητά τους βρίσκεται
στον ίδιο σκοπό. Ό Λόγος είναι δημιουργός.

Τά περισσότερα έργα του Φίλωνος σώζονται και
διαβάζονται άκόμη και σήμερα και κατέχουν άξιόλογη
θέση μεταξύ των αρχαίων συγγραμμάτων.

Ό φιλόσοφος αυτός είχε καρδιά τίμια και φλογερή
και τά κακά αισθήματα δέν άλλοίωσαν την γλυκύτητα
της ειρηνικής ζωής του. Αναφέρουμε τά παρακάτω
άποσπάσματα από τά άξιώματα του Φίλωνος:

- ➡ «Τίποτα δέν είναι καλό αν δέν είναι τίμιο».
- ➡ «Μόνον ό Σοφός μπορεί να καυχάται ότι είναι έ-
λεύθερος».
- ➡ «Αν ό Θεός ήθελε να δικάζη τόν άνθρωπο δίχως
οΐκτο θα τόν κατηγορούσε άσφαλώς γιατί κανένας
δέν μπορεί να βαδίζει σίγουρα προς τόν κρυφό
σκοπό του δίχως να λανθάνη, εκουσίως ή άκου-
σίως. Βάζοντας μαζί τό έλεος μέ τό δίκαιον τότε
μόνον θα μπορέσης να κρίνης τόν άνθρωπο, και
τόν άνάξιο άκόμα. Γιατί μόνον ότι έχεις κρίνει θα
έλεήσης και μόνον πάλι ό,τι έλεήσεις θα κρίνης.
Τό έλεος έρχεται πριν από τό δίκαιο».

Άγνωστα είναι τά τελευταία χρόνια της ζωής του
Φίλωνος. Φαίνεται ότι πέθανε στη μοναξιά.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΪΜΗΣ

Ἀπό τή ζωή τῶν Κοινοτήτων

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ.κ. Ἰάκωβος γιά τά «Χρονικά»

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς κ.κ. Ἰάκωβος ἀπέστειλε πρὸς τή σύνταξι τῶν «Χρονικῶν» τήν παρακάτω ἐπιστολή: «Ἐλάβομεν τήν ἐπιμελημένην (καί εἰς ὕλην καί εἰς ἐμφάνισιν) περιοδικήν ἔκδοσίν σας καί διὰ τοῦ παρόντος ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας διὰ τήν πρόφροναν ἀποστολήν της.

Εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, «ὁ ποιῶν ἀεὶ μεθ' ἡμῶν κατὰ τήν Αὐτοῦ ἐπιείκταν μὴ ἀποτρέψη τό πρόσωπον Αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν», εὐλογῇ τήν εὐγενῆ προσπάθειάν σας, τήν ὁποίαν καί ἐπαινοῦμεν ὡς ἀποβλέπουσαν εἰς τήν σύσφιγξιν τῶν ὑφισταμένων μεταξύ ἡμῶν δεσμῶν».

♦ Τό προεδρεῖο τῆς Κ.Ι.Σ ἀπήντησε στὸν Μακαριώτατο ὡς ἑξῆς: «Βαθύτατα σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τό ἀπὸ 16 τρέχοντος μηνὸς μὴνῆμά Σας, τό ὁποῖον μᾶς ἐνεθάρρυνε εἰς τὰς προσπάθειάς μας διὰ τήν συνεργασίαν καί τὸν ἀμοιβαῖον σεβασμὸν μεταξύ τῶν δύο κοινῆς καταγωγῆς καί παραδόσεων μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν μας».

Ἐκδηλώσεις τοῦ Συνδέσμου «Ἑλλάς - Ἰσραήλ» γιά τά 30 χρόνια τοῦ Ἰσραήλ

Ὁ ἑορτασμὸς τῶν 30 χρόνων τοῦ Ἰσραήλ ἀπὸ τὸν Σύνδεσμο «Ἑλλάς - Ἰσραήλ» θά γίνῃ τὴν Κυριακὴ 14 Μαΐου καί ὥρα 9 μ.μ., στὸ ξενοδοχεῖο «Χίλτον».

Ὁ ἐπίσημος αὐτὸς ἐτήσιος δεῖπνος θά συνοδεύεται ἐφέτος μὲ ἔκθεση φωτογραφιῶν γιά τό Ἰσραήλ καί μὲ χορό.

Ἡ ἐκδήλωση γιά τὴν 25ῃ Μαρτίου στό Κοινοτικό Κέντρο Ἀθηνῶν

Τὴν Δευτέρα, 27 Μαρτίου, γιορτάσθηκε στό Κοινοτικό Κέντρο Ἀθηνῶν ἡ ἐθνικὴ ἐπέτειος τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Τὴν ἐκδήλωση παρακολούθησε μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον ἀρκετὸς κόσμος, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ ἀδελφὴ Ἑλένη Καπάρη, πού ἔχει τιμηθεῖ ἀπὸ τό Ἰδρυμα Yad Vashem γιατί βοήθησε πολλοὺς Ἑβραίους νὰ σωθοῦν στὴν γερμανικὴ κατοχὴ.

Κύριος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ ναύαρχος κ. Νικόλαος Σταθάκης, πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου «Ἑλλάς - Ἰσραήλ», πού μὲ πολὺ γλαφυρὸ ὕφος ἔδειξε τὸν τρόπο πού ξε-

κίνησε ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάσταση καί τό βαθύ νόημα πού εἶχε. Τὴν ὁμιλία τοῦ κ. Σταθάκη ἀκολούθησε μιά παρουσίαση ἀπὸ τὴν Ἑβραϊκὴ Νεολαία Ἀθηνῶν γιὰ τοὺς Φιλέλληνες. Οἱ νεαρές καί νεαροὶ Πόλυ Μωσσέ, Ἀνριέττα Ἐλιέζερ, Σάκης Σούσης καί Βίκτωρ Ἐλιέζερ διάβασαν ἀποσπάσματα ἀπὸ ποιήματα καί κείμενα γιά τὸν Λόρδο Βύρωνα, τὸν Βολταῖρο, τὸν Φαβιέρο καί Ἑβραίους Φιλέλληνες.

Ἡ πολὺ πετυχημένη ἐκδήλωση ἔκλεισε μὲ τὸν Ἑθνικὸ Ὕμνο.

Ὁ ἑορτασμὸς τοῦ 21 στὴν Ἰσραηλιτικὴ Μορφωτικὴ Λέσχη «Ἡ Ἀδελφότης» τῆς Θεσσαλονίκης

Τὴν Τετάρτη, 22 Μαρτίου, μπροστὰ σὲ ἓνα πυκνότατο ἀκροατήριον (ὅπου μεταξύ ἄλλων παρευρίσκοντο συγγραφεῖς, διανοούμενοι, καθηγητές, ἡθοποιοὶ τοῦ Κ.Θ.Β.Ε., κοινωνικοί, πολιτικοί καί πολιτιστικοί παράγοντες), δόθηκε ἡ ὁμιλία τοῦ ἱστορικοῦ συγγραφέως καί ἐκλεκτοῦ ἐργάτη τῶν γραμμάτων κ. Μπαρούχ Σιμπὴ μὲ θέμα: «Οἱ Ἀπελευθερωτικοὶ Ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων πρὶν ἀπὸ τό 21». Ὁ ὁμιλητὴς μὲ ἐνάργεια καί πειστικότητα ζωντάνεψε, μὲ πλούσια καί χαρακτηριστικὴ τεκμηρίωση, μορφές ἀγωνιστῶν πού ἀμέσως μετὰ τὴν πτώση τῆς Πόλης (1453) ἀνέλαβαν, ἔ-

Σύγκλησις Συνεδρίου Ἀντιπροσώπων τῶν Ἰσραηλιτικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος

Σύμφωνα μὲ τὸ ἀρθρο 26 τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Κ.Ι.Σ συγκαλεῖται γιά τὴν 1ῃ καί 2α Ἰουλίου 1978, τό Ἡ' Τακτικὸ Συνέδριον τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ἰσραηλιτικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θέματα τοῦ Συνεδρίου θά εἶναι:

- 1) Ἐκθεσις πεπραγμένων τῶν ἀπερχομένων Δ.Σ.
- 2) Ἀνακοινώσεις - Διάφορα
- 3) Ἐκλογή νέου Δ.Σ τοῦ Κ.Ι.Σ.

Παρακαλοῦνται οἱ Κοινοτῆτες νὰ ὑποβάλλουν ἐγγράφως, ὀκτῶ τουλάχιστον ἡμέρες πρὸ τοῦ Συνεδρίου, τίς τυχόν ἐπερωτήσεις τους.

στω καί σκόρπια ή ασύνδετα, τόν άγώνα γιά τήν άποτίναξη τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ. Περιέγραψε σέ παραστατικές σκιαγραφήσεις διάφορα περιστατικά, μάχες, ναυμαχίες, έπιδρομές, θυσίες, δημιουργώντας μίαν άτμόσφαιρα έθνικῆς έξάρσεως.

Ό όμιλητής καταλήγοντας, έτόνισεν, πώς ή ὕψωση τοῦ λαβάρου, στή Μονή τῆς Ἀγίας Λαύρας, άπό τόν Παλαιών Πατρών Γερμανό, άπετέλεσε τό έπιστέγασμα, τό θριαμβικό τέλος, τών άγώνων πού κλιμακώθηκαν άπό τό 1453 ὡς τό 1821.

Έπικολούθησε δεξίωση πού έδωσε τήν εύκαιρία νά έπικοινωνήσουν σέ ένα γεμάτο έγκαρδιότητα περιβάλλον τό χριστιανικό καί τό έβραϊκό στοιχείο στόν κοινόν τοῦτον έορτασμό.

Ό Σύλλογος Μπενόθ - Μπερίθ γιά τό Γηροκομεϊόν

Η «Έλεήμων Έταιρεία Ἀθηνών» (Γηροκομεϊόν - Πτωχοκομεϊόν) εύχαρίστησε τόν Σύλλογον Ἰσραηλitisών Κυριών «Μπενόθ Μπερίθ» γιά τή δωρεά τους υπέρ τών σκοπών τοῦ Ἰδρύματος.

Forum 78 τοῦ Conseil Européen, στή Ζυρίχη 7 - 13 Ἀπριλίου

Τόν Έβραϊσμό τῆς Ελλάδος θά αντιπροσωπεύσει στό Forum 78 ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ κ. Δανιήλ Ἀλχανάτης. Βασικά θέματα συζητήσεων θά εἶναι «Ό Έβραϊός καί ή Κοινότητά του», «Ό Εὐρωπαῖος Έβραῖος στόν σύγχρονο κόσμο», καί «Ό Έβραῖος μέσα σ' ένα μή έβραϊκό περιβάλλον».

Τά διάφορα θέματα θά έπεξεργασθοῦν ὁκτώ ὁμάδες έργασίας, πού θά άποτελεσθοῦν άπό τούς αντιπροσώπους τών Ἰσραηλιτικῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Μηνιαῖον ὄργανον τοῦ Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ
Συμβουλίου τῆς Ελλάδος
Γραφεῖα: Πειραιῶς 46, Ἀθήναι (106) - Τηλέφ.
52.29.153

Υπεύθυνος συμφώνως τῷ νόμῳ: Ό Πρόεδρος
τοῦ Κ.Ι.Σ. Δανιήλ Ἀλχανάτης (Πειραιῶς 46 -
Ἀθήναι)

Έπιμέλεια έκδόσεως: Νίκος Τσαπίδης, μέλος
τῆς Ένώσεως Συντακτῶν Περιοδικοῦ Τύπου.

Υπεύθυνος φωτοσυνθέσεως: Κατσαούνης
ΕΠΕ, Σπ. Δοντά 10, Ἀθήναι

ΤΕΥΧΟΣ 8 • ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1978 • ΝΙΣΑΝ 5738 (ΠΕΣΑΧ)

Ό Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ στή σύσκεψη τῆς Παγκόσμιας Σεφαραδικῆς Όμοσπονδίας

Τήν 18 καί 19 Φεβρουαρίου συνήλθε στά Ἱεροσόλυμα σύσκεψη ὀργανωμένη άπό τήν Παγκόσμια Σεφαραδική Όμοσπονδία, στήν ὁποία πήρε μέρος ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ κ. Δανιήλ Ἰ. Ἀλχανάτης. Η σύσκεψη προηγήθηκε τοῦ Παγκοσμίου Σιωνιστικοῦ Συνεδρίου (Ἱεροσόλυμα 20 - 28 Φεβρουαρίου) καί εἶχε σκοπό τήν συζήτηση τοῦ τρόπου καλύτερης καί πληρέστερης αντιπροσωπεύσεως τών Σεφαραδικῶν στό Σιωνιστικό Συνέδριο.

Στό Τέλ - Ἀβίβ ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ εἶχε τήν εύκαιρία νά συναντήσει τούς έκπροσώπους τών ἐκεῖ Ἑλληνο - Ἰσραηλινῶν Ὀργανισμῶν (Σύνδεσμος Ἰσραήλ - Ἑλλάς, Ole Yavan, Bue Shako Ole Kastoria, Κέντρο Έρευνῶν ἐπί τοῦ Έβραϊσμοῦ τῆς Ελλάδος) καί ν' ανταλλάξουν άπόψεις γιά τά κοινά προβλήματα πού τούς άπασχολοῦν.

Συνάντηση μέ τούς ὑπουργούς κ.κ. Ἰ. Βαρβιτσιώτη καί Μιλ. Έβερτ

Μέλη τοῦ προεδρείου τοῦ ΚΙΣ έπισκέφθηκαν έθιμοτυπικά τόν ὑπουργό Βιομηχανίας κ. Μ. Έβερτ τήν 31 - 1 - 1978 καί τόν ὑπουργό Παιδείας κ. Ἰ. Βαρβιτσιώτη, τήν 4 - 2 - 1978.

Σπουδαστικό πρόγραμμα ΚΙΣ 1977 - 78

Τό ΚΙΣ, σέ έφαρμογή τοῦ προγράμματός του ένισχύσεως τών σπουδαστῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, πού ἔχουν οἰκονομική ανάγκη, χορήγησε, ὅπως κάθε χρόνο, σπουδαστικά έπιδόματα. Γιά τό άκαδημαϊκό έτος 1977 - 78 ένισχύθηκαν συνολικά 44 σπουδαστές.

Συσκέψεις μέ τούς έκπροσώπους Ἰ. Κ. Λαρίσης καί Χαλκίδας

Πραγματοποιήθηκαν οἱ συσκέψεις πού εἶχαν προγραμματισθεῖ μέ τούς έκπροσώπους τών Κοινοτήτων Λαρίσης καί Χαλκίδας μέ σκοπό νά συζητηθεῖ τό θέμα τῆς ὁλοκληρωτικῆς οἰκονομικῆς άποκαταστάσεως τών δύο αὐτῶν Κοινοτήτων.

Στίς συσκέψεις αὐτές ἔγινε μιά πολύ έποικοδομητική συζήτηση καί ανταλλαγή άπόψεων γιά τόν καλύτερο τρόπο άποκαταστάσεως τών Κοινοτήτων αὐτῶν, μέ γνώμονα πάντα τό γενικό συμφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Έβραϊσμοῦ.

Προτάσεις διορισμῶν νέων μελῶν Διαχειριστικῶν Έπιτροπῶν Ἰσραηλιτικῶν Κοινοτήτων

Η διετής θητεία τών μελῶν τών Διαχειριστικῶν Έπιτροπῶν Βεροίας, Διδυμοτείχου, Καρδίτσας καί Πατρῶν, πού βρίσκονται σέ άδράνεια ἔληξε καί τό Κ.Ι.Σ σύμφωνα μέ τό νόμο έπρότεινε στούς Νομάρχες, πού εἶναι αρμόδιοι γιά τούς διορισμούς τών περιφερειῶν πού βρίσκονται οἱ Κοινότητες αὐτές, τά ὀνόματα τών νέων μελῶν τών Διαχειριστικῶν Έπιτροπῶν.

Οἱ διορισμοί τῶν μελῶν τῶν Διαχειριστικῶν Ἐπιτροπῶν ἤδη ἔγιναν.

Σύσκεψη στή Θεσσαλονίκη

Μέλη τοῦ προεδρείου τοῦ ΚΙΣ πῆγαν στήν Θεσσαλονίκη καί εἶχαν σύσκεψη μέ τό Διοικ. Συμβούλιο τῆς Κοινότητος πάνω σέ θέματα οἰκονομικά πού ἔχουν σχέση μέ τήν ὀριστική διαμόρφωση τοῦ προϋπολογισμοῦ 1978 καί γενικώτερα νά συνεργαστοῦν γιά τά οἰκονομικά προβλήματα ἀποκαταστάσεως.

Γιά νά μή ξεχαστοῦν τά ἀδικοχαμένα ἀδέλφια μας

Τό Κ.Ι.Σ. σέ ἐγκύκλιό του πρός τίς Κοινότητες, ἀναφέρει τά ἑξῆς:

«Ἐχουν περάσει 35 χρόνια ἀπό τότε πού χρονολογεῖται ὅτι ἄρχισαν οἱ διωγμοί γιά τήν ἐξόντωση τῶν Ἑβραίων ἀπό τοὺς Ναζί καί πάντα ὑπάρχει ὁ κίνδυνος, πού διαρκῶς μεγαλώνει, νά ξεχαστοῦν τά ὄνόματα τῶν ἀδικοχαμένων ἀδελφῶν μας.

Τό Ἰδρυμα τοῦ Ἰσραήλ Yad Vashem ἐκπληρώνοντας ἕναν ἀπό τοὺς κυρίους σκοπούς του γιά τήν διατήρηση τῆς μνήμης τῶν χαμένων ἔχει ἀναλάβει ἕνα σημαντικώτατο ἔργο: νά συγκεντρώσει ὅλα τά ὄνόματα τῶν Ἑβραίων πού χάθηκαν στό Ὀλοκαύτωμα. Τό ἔργο εἶναι τεράστιο καί ὅσο περνάει ὁ καιρός γίνεται δυσκολώτερο γιατί ἐντωμεταξύ χάνονται πολλοί ἀπό τοὺς ἐπιζησαντες ἀδελφούς τῆς περασμένης γενιᾶς πού ἔχουν τίς μνῆμες.

Θά πρέπει ὅλοι μας νά βοηθήσουμε τό Yad Vashem στή συγκέντρωση τῶν στοιχείων πού τοῦ χρειάζονται γιά νά σχηματίσει τά «φύλλα μαρτυρίας» ὥστε νά διατηρηθεῖ ἡ μνήμη τῶν μαρτύρων ἀδελφῶν μας.

Σᾶς στέλνουμε συνημμένα μετάφραση τῆς σχετικῆς ἐγκυκλίου τοῦ Yad Vashem, ὅπως καί τοῦ ἐντύπου πού πρέπει νά συμπληρωθεῖ μέ λατινικά στοιχεία, γιά κάθε χαμένο.

Ἄν χρειασθεῖτε καί ἄλλα ἐντυπα, πού ἀσφαλῶς θά χρειασθεῖτε, γράψτε μας πόσα περίπου θέλετε γιά νά τά ζητήσουμε ἀπό τό Yad Vashem.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὅλοι ἀντιλαμβάνεστε τήν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου πού ἔχει ἀναλάβει τό Yad Vashem, πού δέν θά μπορέσει νά φέρεי σέ πέρας παρὰ μόνο μέ τή συνεργασία ὅλων μας».

Εὐχαριστίες τοῦ Δρ. N. Goldmann

Σέ ἐπιστολή του πρός τόν Πρόεδρο τοῦ Κ.Ι.Σ. κ. Δ. Ἀλχανάτη ὁ Δρ. N. Goldmann τόν εὐχαριστεῖ θερμά γιά τήν ἀφιέρωσι τοῦ τεύχους τοῦ Ἰανουαρίου 1978 τῶν «Χρονικῶν» σ' αὐτόν. Ὁ Δρ. Goldmann προσθέ-

τει ὅτι πιστεύει πῶς καί στό μέλλον θά τοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νά συναντηθῇ μέ ἐκπροσώπους τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑβραϊσμοῦ.

Ἑλληνικά ἀναμνηστικά δῶρα στό Ἰσραήλ

Τό ΚΙΣ, θέλοντας νά συμβάλει στόν καλύτερο ἑορτασμό τῆς Ἑθνικῆς Ἐπετείου τῆς 25ης Μαρτίου, πού ὅπως κάθε χρόνο ἑορτάζεται μέ εἰδική συνεστίασι στό Ἰσραήλ, ἀπό τήν Διπλωματική Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἑλλάδος καί τόν Σύνδεσμο «Ἰσραήλ - Ἑλλάς» προσέφερε - ὅπως καί πέρυσι - ἀναμνηστικά ἑλληνικά δῶρα πού θά διανεμηθοῦν στοὺς συνδαιτήμονες.

Παράστασις φολκλορικῶν χορῶν

Μέ πρωτοβουλία τῆς Ἑβραϊκῆς Νεολαίας Ἀθηνῶν τήν Δευτέρα 17 Ἀπριλίου, στό θέατρο «Ἀθηνᾶ», στίς 9.15 μ.μ. δίδεται παράστασις φολκλορικῶν χορῶν ἀπό συγκρότημα Ἰσραηλινῶν χορευτῶν - τελειοφοίτων τῆς Ἀκαδημίας Σωματικῆς Ἀγωγῆς τοῦ Ἰσραήλ, πού βρίσκονται εἰδικά γιά τόν σκοπό αὐτό στήν Ἀθήνα.

Ἐκδήλωσις τοῦ γυναικείου τμήματος τῆς Κοινότητος Λαρίσης

Οἱ κυρίες τῆς Ἰσραηλινῆς Κοινότητος Λαρίσης διοργάνωσαν ἀπογευματινό τσαϊ στό ὁποῖο παρευρέθη μεγάλη μερίδα κυριῶν τῆς Λαρισαϊκῆς κοινωνίας. Τό τσαϊ ἐδόθη ἐπ' εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Παγκοσμίου Ἡμέρας τῆς Γυναίκας, μέ ὁμιλήτρια τήν κ. Ρίτα Μωϋσῆ. Ἐπηκολούθησε λαχειοφόρος ἀγορά, τό προϊόν τῶν εἰσπράξεων τῆς ὁποίας προσεφέρθη σέ κοινωφελῆ ἰδρύματα τῆς πόλεώς μας.

Ἡ γυναικεία Στοά «Μπενότ - Μπερίτ»

Τήν Κυριακή 2 Ἀπριλίου ἔγινε, ἡ ἐπίσημη ἐγκαθίδρυση τῆς Γυναικείας Στοᾶς «Μπενότ - Μπερίτ», ὑπό τήν ἐπωνυμία «Ἰουδήθ» ἀπό τό προεδρεῖο τῆς Στοᾶς Μπενέ Μπερίτ «Φίλων». Τήν τελετή ἐτίμησαν ἐλθόντες πρός τοῦτο εἰδικῶς στήν Ἑλλάδα ὁ Ἐπίτημος Πρόεδρος - Μέγας Μέντωρ τῆς 19ης Μεγάλης Περιφερειακῆς Στοᾶς Εὐρώπης κ. George Bloch, μετά τῆς συζύγου του, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς 19ης Μεγάλης Περιφερειακῆς Στοᾶς Εὐρώπης, κ. Oscar Jaegermann, ἡ κυρία Sosnovski, τῆς Στοᾶς Βελγίου, ὁ Δρ. καί Κα. Aaron ἀπό τή Γαλλία.

Τό βράδυ τῆς ἴδιας μέρας ἡ Στοά - φίλων» διοργάνωσε εἰς τό ξενοδοχεῖο «Ἀθηναῖον Μέλαδρον» Συνεστίαση πρός τιμή τῶν μελῶν τῆς Στοᾶς «Ἰουδήθ», στήν ὁποία μίλησαν οἱ παραπάνω καθώς καί ὁ Πρόεδρος τῆς Στοᾶς κ. Ἰωσήφ Λόβιγγερ.

Στή Συνεστίαση παρευρέθη καί ὁ Διπλωματικός Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰσραήλ Πρέσβυς κ. Ν. Γιαῖς μετά τῆς συζύγου του.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

♦ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5

Τό ψάξιμο τοῦ Χαμέτς, τοῦ Ὁλλανδοῦ ζωγράφου
Bernard Picart, 1725

τό ἐρώτημα: «πορκέ»; (γιατί;) Καί ὁ ἴδιος ἀπαντοῦσε: γιά νά ποῦμε τό «Κιντούς».

Ὅταν μετά τήν ἀπαγγελία τοῦ «Ροχτσά» τοῦ ἔφεραν τό λεκανάκι γιά τό πλύσιμο τῶν χεριῶν ἔλεγε χαμογελῶντας: «Ἰδέτε πώς αὐτή τή νύχτα εἴμαστε πράγματι **«μπενέ χορίν»** (ἐλεύθεροι ἄνθρωποι). Κάθε νύχτα πλένουμε τά χέρια μας στήν κουζίνα, τούτη τή νύχτα ὅμως μᾶς ὑπηρετοῦν στό τραπέζι· καί ὄχι μόνο μιά φορά ἀλλά δύο!»

Ὅταν κατόπιν φθάναμε στό «Καρπάς» ἔλεγε: «Παίρνουμε ἓνα κομμάτι σέλινο (καρπάς) τό ἐξετάζουμε μή τυχόν ὑπάρχει κανένα σκουλικάκι, τό βουτᾶμε στό ξύδι καί λέμε τή **μπεραχά «μπορέ περί ἀνταμά»** τήν προσευχή γιά τά φρούτα τῆς γῆς ἔχοντας ὑπόψη νά βγοῦμε μέ τήν ἴδια μπεραχά καί γιά τό μαρούλι πού θά φᾶμε ἀργότερα».

Στή λέξη **«Γιαχάτς»** ἐξηγοῦσε: Παίρνουμε τή μεσαία ἀπό τίς τρεῖς ματσότ καί τίς χωρίζουμε στά δύο. Τή μισή τήν τοποθετοῦμε μεταξύ τῶν δύο ὀλοκλήρων καί τήν ἄλλη μισή, τυλιγμένη μέσα σέ μιά πετσέτα, τήν τοποθετοῦμε κάτω ἀπό τό δίσκο τοῦ Σέδερ γιά νά τή χρησιμοποιήσουμε στό τέλος γιά τό **Ἀφικομάν»**.

Ἡ ἀνάγνωση τῆς Ἀγκαδά ἐγένετο στά Ἑβραϊκά καί τά λαδίνο. Τίς δύο πρῶτες παραγράφους, **«ἀλαχμά ἀνγιά»** καί **«μά νιστανά»** τίς ἀπαγγέλλαμε ὅλοι ὁμαδικά, ἐνῶ τήν τρίτη παράγραφο, **«ἀβαντίμ ἀγίνου»** τή διάβαζε ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ Σέδερ. Στή συνέχεια καθένας διάβαζε ἀπό μιά παράγραφο καί τήν ἐξηγούσαμε. Τό κομμάτι πού ἀναφέρεται στίς πληγές τῆς Αἰγύπτου τό διάβαζε ὁ «τελετάρχης» τοῦ Σέδερ ἐνῶ ἔρριχνε μέσα σέ ἓνα λεκανάκι μερικές σταγόνες κρασί γιά κάθε μιά πληγή.

Ὅταν φθάναμε στό κομμάτι: **«μπεχόλ ντόρ βαντόρ, χαγιάβ ἀντάμ λιρότ ἐτ ἀτσμό, κέϊλον οὔ γιατσά**

μιμιτοράϊμ» («σέ κάθε γενιά, ὑποχρεοῦται ὁ ἄνθρωπος νά θεωρεῖ τόν ἑαυτόν του σάν νά εἶχε βγεῖ ὁ ἴδιος ἀπό τήν Αἴγυπτο»), ὁ παππούς ἐσηκώνετο ἀπό τή θέση του, ἔπαιρνε στόν ὦμο του τήν πετσέτα μέ τό Ἀφικομάν, ἀνοίγε τήν πόρτα καί μέ τό μπαστούνι στό χέρι πλησίαζε στό τραπέζι. Ἐμεῖς τόν ρωτούσαμε: «Ἀπό πού ἔρχεσαι, παππού;» καί ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε: «Ἀπό τήν Αἴγυπτο παιδιά μου, ἀπό τή σκλαβιά τῶν Αἰγυπτίων». Ἐπειτα ξαναέπαιρνε τή θέση στό τραπέζι καί ἐξιστοροῦσε τήν ὑποδούλωση τῶν Ἰσραηλιτῶν στήν Αἴγυπτο καί τή θαυματουργική πράξη τῆς ἀπολυτρώσεώς τους.

Παρόλο πού αὐτό τό ἔθιμο ἐπαναλαμβάνετο κάθε χρόνο σέ μᾶς τοὺς νέους ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση καί μᾶς ἄρεσε πολύ.

Ὅταν τελείωνε τό Σέδερ ἔφθανε ἡ ὥρα γιά τά τραγούδια, στά ὁποῖα πρωτοστατοῦσε ὁ πάντα εὐδιάθετος παππούς. Ὅταν φθάναμε στό τραγούδι **«ἐχάντ μί γιοντέα»** («ἓνα ποιός ξέρει»), ὁ παππούς μᾶς ἐντυπωσίαζε μέ τό πολύγλωσσο τραγούδι του στά τούρκικα, τά ἑλληνικά καί τά σπανιόλικα.

Ὁ ἐορτασμός τοῦ Πουρίμ στά παλιά Ἰωάννινα

Στήν ἐφημερίδα «Ἑπειρωτικός Ἀγών» (28/2/78) σέ ἄρθρο τοῦ Κ.Ι. Φωτοπούλου, μέ τίτλο «Πανάρατος» δημοσιεύονται καί τά ἐξῆς γιά τόν ἐορτασμό τοῦ Πουρίμ στά παλιά Γιάννινα.

«Οἱ συμπολίτες μας οἱ Ἑβραῖοι, ὅπως θυμᾶμαι, ἐκτός ἀπό τίς οἰκογενειακές τους γιορτές, εἶχαν μονάχα τό «πρεῖμ» δηλ. «πουρεῖμ» σάν τέτοιας λογῆς δημόσιας κοινωνικῆς ἐμφάνισης γιορτή σ' ἀνάμνηση τῆς σωτηρίας τῆς φυλῆς τους ἀπό τή ραδιουργία καί τή διαβολή τοῦ «Ἀχρείου Ἀμάν» — πρωθυπουργοῦ τοῦ βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων Ἀσσουήρου — μέ σκοπό τό γενικό ἐξολοθρεμό τους — ἔβγαναν λιγοστές παρέες μασκαρεμένων στήν «Ὀβριακή», ὅπως λέγονταν ἡ ἑβραϊκή συνοικία τους μέσα στό κάστρο κι' ἀπ' ἐξω ἀπ' αὐτό. Τά τραγούδια τους, ἑλληνικά φυσικά, γιατί μητρική τους γλῶσσα ἦταν ἡ ἑλληνική, περιστρέφονταν στό συγκλονιστικό αὐτό γεγονός μέ κατάρες κατά τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀμάν.

«Τούν - Ἀμάν, τούν ἀρούρ,
τούν μπικουτσιργιανείμ...»
(καταραμένος - λιγοήμερο)

κι' ἐπαίνους γιά τήν ὁμορφὴ ὀβριοπούλα, τήν ἡρωίδα Ἑσθήρ, πού μέ τίς παρακλήσεις της στό φοβερό βασιλεῖ σύζυγό της Ἀσσουήρη ἀνέτρεψε τό μεγάλο τοῦτο κίνδυνο:

«Ἡ Στέρ ἡ πηνημέν'
τρέις μέρις νηστημέν'».

עץ חיים היא

Δένδρον ζωῆς εἶναι ἡ Τορά...
(Παροιμ. 3:18)